

Lezen in de vrije tijd

Trendbox B.V.
november 2006

INHOUDSOPGAVE

I.	INLEIDING	2
1	Opdracht	2
2	Achtergronden en doelstelling	2
3	Doelgroep.....	3
4	Steekproefomvang en samenstelling	3
5	Methode.....	5
6	Veldwerk	6
7	Vraagpunten	6
8	Rapportage	7
II.	CONCLUSIES.....	8
III.	RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK.....	12
.1	Leesfrequentie boeken, kranten en tijdschriften.....	12
.2	Activiteiten in de vrije tijd: nuttig of prettig?.....	15
.3	Lezen van een scherm	16
.4	Boeken lezen: hoeveel, wanneer, waar en waarom.....	18
.5	Stellingen over het lezen van boeken.....	21
.6	Het meest memorabele boek	22
.7	Vernoemen	26
.8	Wat lezen met je doet	27
.9	Verboden boeken.....	29
.10	Nieuwe vormen: ‘e-boek’ en luisterboek	31
.11	Het imago van de boekenlezer	34
.12	Favoriete genres	34

I. INLEIDING

I.1 Opdracht

In augustus 2006 verleende De Nederlandse Taalunie te Den Haag aan Trendbox BV te Schiphol-Rijk opdracht tot het uitvoeren van een onderzoek met als onderwerp 'lezen in de vrije tijd'.

I.2 Achtergronden en doelstelling

Het Nederlands is de moedertaal van circa zestien miljoen Nederlanders, zes miljoen Vlamingen en 450.000 Surinamers. De Nederlandse Taalunie is een beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal, taalonderwijs en letteren. In het kader van het *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie* ontwikkelen Nederland en Vlaanderen op deze terreinen al vanaf 1980 gezamenlijk beleid. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid van de Taalunie, en is het land betrokken bij een groot aantal projecten. De Taalunie richt zich op het Nederlands binnen zowel als buiten haar taalgebied. Daarbinnen gaat het onder meer om de ontwikkeling van taalvoorzieningen en taalbeleid, samenwerking op onderwijsgebied en om gezamenlijke uitgangspunten op het gebied van cultuur en letteren. Buiten het taalgebied wordt op verschillende plekken Nederlands geleerd, terwijl er op veel buitenlandse universiteiten Nederlands wordt gedoceerd. De Taalunie heeft bovendien een bijzondere 'taalrelatie' met Indonesië en Zuid-Afrika (bron: www.taalunieversum.org).

Op 9 september 2005 bracht de Nederlandse Taalunie, ter ere van haar vijftienvigjarig jubileum, voor het eerst *Taalpeil* uit. *Taalpeil* is een periodieke uitgave ("krant"), bedoeld om feiten, meningen en cijfers over de Nederlandse taal aan een breed publiek aan te bieden en interesse voor het Nederlands te ontwikkelen. In de eerst volgende editie van *Taalpeil*, gepland voor november 2006, staat het onderwerp *lezen in de vrije tijd* centraal. De inhoud van de krant zal bestaan uit interviews, citaten, illustraties, columns, cartoons, gedichten én uit resultaten verkregen via onderzoek onder consumenten. Trendbox is in dit kader gevraagd onderzoek uit te voeren onder Nederlandstalige consumenten in de drie eerder genoemde landen. De doelstelling van dit onderzoek was om relevante informatie te verzamelen over de navolgende punten:

- Effecten, motivatie en nut van lezen ('wat doet lezen met je').
- 'Verboden te lezen': wat vinden mensen van 'verboden' boeken, hebben ze er zelf ervaring mee?
- Waar en wanneer leest men?
- De drager / het medium: mening over oude en nieuwe vormen van lezen.
- Imago van de lezer: wie is de 'gemiddelde lezer'?

I.3 Doelgroep

Doelgroep voor dit onderzoek werd gedefinieerd als de populatie van achttien jaar en ouder in Nederland, Vlaanderen en Suriname. Voor Nederland en Vlaanderen werd gekozen voor een volledig representatieve aanpak, waarbij de ondervraagde steekproef het universum op gangbare variabelen als leeftijd, geslacht, opleiding en regio correct weerspiegelt. Voor Suriname werd bewust gekozen voor een beperking, vanwege de aanzienlijke logistieke problemen met veldwerkonderzoek in dat land en de bijbehorende financiële consequenties. Op die gronden, en mede op advies van de Surinaamse onderzoekers, werd het veldwerk in dit land alleen uitgevoerd in de twee grootste bevolkingsgebieden, te weten Paramaribo en Wanica. Daarmee worden ook de grootste etnische groepen in het land proportioneel meegenomen.

I.4 Steekproefomvang en samenstelling

Bij de bepaling van de omvang en samenstelling van de steekproef speelde minimaal een viertal belangrijke criteria een rol. In enigszins willekeurige volgorde zijn dat de volgende:

- De totale steekproef diende *representatief* te zijn, of gemaakt te kunnen worden, voor het universum dat de doelgroep van dit onderzoek vormt. Dit universum bestaat uit de Nederlandstalige populatie in Nederland, Vlaanderen en Suriname, en meer specifiek het deel daarbinnen van achttien jaar en ouder.
- De totale steekproef diende dusdanig van samenstelling en omvang zijn, dat uitspraken over de drie *deelpopulaties* (Nederland, Vlaanderen en Suriname) in statistisch opzicht mogelijk en verantwoord zouden zijn. Onze ervaring leert bovendien dat juist verschillen tussen dit soort groepen in de media op ruime aandacht mogen rekenen.
- De totale steekproef diende dermate groot in omvang zijn, dat deze voldoet aan het criterium dat het ANP en ook andere media hanteren voor *publicatie* van gegevens uit steekproefonderzoek. Deze grens ligt bij minimaal $n=500$ respondenten.
- De samenstelling van de totale steekproef diende getalsmatig min of meer in overeenstemming zijn met het *belang* dat de drie deelpopulaties in het grote geheel der Nederlandstalige bevolking hebben.

Één en ander bracht ons tot de aanbeveling om voor dit onderzoek te kiezen voor ondervraging van een disproportionele quotasteekproef. *Disproportioneel*, omdat met name in Suriname getalsmatig veel meer respondenten ondervraagd moeten worden dan het Surinaamse aandeel van twee procent in deze taalpopulatie rechtvaardigt. Anders gezegd: zelfs in een totale representatieve steekproef van $n=5.000$ Nederlandstalige personen zouden slechts $n=100$ Surinaamse ondervraagden “thuishoren”. Maar het leek zinvol noch praktisch haalbaar om $n=5.000$ personen in het onderzoek te betrekken, noch om slechts $n=100$ respondenten in Suriname te benaderen. Daarom diende deze groep binnen de totale steekproef disproportioneel oververtegenwoordigd te zijn. *Quota*, omdat van te voren precies werd vastgesteld hoeveel personen per windstreek ondervraagd zouden worden.

Op basis van deze theoretische verhandeling, maar zeker ook met het oog op budgettaire consequenties, werd besloten om $n=1.000$ personen uit de doelgroep te ondervragen:

- $n=500$ in Nederland
- $n=250$ in Vlaanderen
- $n=250$ in Suriname

Elk van deze substeekproeven is groot genoeg om daarover individuele uitspraken te doen; $n=250$ beschouwen we daarbij als een minimum. Daarnaast zijn ze elk ook groot genoeg om daarbinnen tenminste dichotome uitsplitsingen te kunnen maken naar bijvoorbeeld mannen vs. vrouwen, 40- vs. 40+, hoger opgeleid vs. lager opgeleid en dergelijke. Voor Nederland zijn zelfs meer fijnmazige analyses mogelijk. In de rapportage op totaalniveau heeft elk van de groepen, door herweging, de omvang gekregen die hen conform hun getalsmatig belang in de totale populatie toekomt: Nederland 71%, Vlaanderen 27% en Suriname 2%.

I.5 Methode

Bij de aanbeveling omtrent de keuze van de onderzoeksmethodiek was de primaire leidraad de wens naar onderling vergelijkbare data. De meeste methoden zijn immers wel constant in die zin dat ze, bij herhaling, telkens weer vergelijkbare data opleveren. Maar onderling kan de aard van deze data aanzienlijk verschillen, zozeer zelfs dat het niet duidelijk is of een verschil in uitkomsten tussen (bijvoorbeeld) twee landen het gevolg is van een andere gehanteerde methodiek, of van daadwerkelijke verschillen in mening, houding en gedrag van de bevolking van die landen.

Ook indien de aard van dit onderzoek in de overwegingen wordt meegenomen, viel telefonisch onderzoek als eerste mogelijkheid af. Bovendien is deze methode in Suriname simpelweg minder gangbaar, en wordt ze hoofdzakelijk voor onderzoek onder zakelijke doelgroepen gebruikt. De methode van “face-to-face” onderzoek, op locatie of bij mensen thuis, is in Nederland weer veel minder gangbaar, onder meer vanwege budgettaire overwegingen. Enquêteurs die voor dit type veldwerk worden ingezet, brengen voor werkgevers sinds de invoering van de Flexwet dezelfde verplichtingen met zich mee als die gelden voor vaste krachten. Het gevolg daarvan is, dat de kosten fors zijn gestegen. Bovendien laat de gemiddelde consument anno 2005 een enquêteur niet meer zo gemakkelijk toe in zijn huis, door even begrijpelijke als betreurenswaardige maatschappelijke ontwikkelingen. Ook onderzoek via het internet (nog niet goed mogelijk in België en Suriname) of via de post (idem) zijn geen methodes die in elk van de landen naadloos zijn toe te passen.

Al deze overwegingen hebben geleid tot de keuze voor een gemengde onderzoeksmethodiek (in jargon: “mixed mode”), die in het verleden al heeft bewezen goed te werken en consistente data op te leveren.

Suriname

In Suriname werd het veldwerk face-to-face uitgevoerd, waarbij de respondenten in hun eigen woning zelf de vragenlijst invulden (“self completion”). De vragenlijsten werden proportioneel verspreid over de gebieden Paramaribo en Wanica. Respondenten werden via een vooropgesteld uitzendschema uitgenodigd om aan het onderzoek mee te werken. Op deze wijze werd de betrouwbaarheid gegarandeerd, werd de non response geminimaliseerd en kon de opbouw van de steekproef nauwlettend in de gaten worden gehouden. Bij de opbouw van de steekproef werden de verschillende etnische groeperingen in Suriname in proportionele mate ingebracht.

Vlaanderen

In Vlaanderen werd het veldwerk eveneens via het principe van ‘self completion’ uitgevoerd, langs schriftelijke weg en op locatie. Een representatieve steekproef van inwoners van Vlaanderen kreeg daar op een drietal sample points de vragenlijst voorgelegd, met het verzoek om deze in te vullen. De ingevulde vragenlijsten werden vervolgens verwerkt tot een volledige dataset, die voorafgaand aan de uiteindelijke verwerking werd herwogen naar de werkelijk verhoudingen in de Vlaamse populatie.

Nederland

Logischerwijze werd ook in Nederland gekozen voor het principe van 'self completion'. Het is inmiddels mogelijk om via internet een steekproef van Nederlanders voor onderzoek te benaderen die op de meeste aspecten representatief is voor de populatie. Dat deel dat nog niet op deze wijze benaderbaar is, wordt doorgaans aanvullend postaal ondervraagd. Aldus geschiedde.

Bij on-line onderzoek wordt de vragenlijst door respondenten achter hun eigen computer ingevuld. Aan potentiële respondenten wordt een e-mail verstuurd met daarin, naast een korte uitleg over het onderzoek, een hyperlink met een uniek password.

Voor het onderzoek in Nederland werd een steekproef getrokken uit Het Nationale Panel™, het panel van Trendbox waarin een landelijke steekproef van ruim 40.000 personen is verzameld die van tijd tot tijd en tegen een geringe vergoeding aan onderzoek van Trendbox meewerken.

I.6 Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek vond plaats in september en oktober 2005. In totaal werden n=1.011 vragenlijsten ingevuld, en wel als volgt: n=510 in Nederland, n=250 in Vlaanderen en n=251 in Suriname.

I.7 Vraagpunten

De gehanteerde vragenlijst kende de navolgende vraagblokken:

- Leesfrequentie boeken, kranten en tijdschriften
- Activiteiten in de vrije tijd: nuttig of prettig
- Lezen van een scherm
- Boeken lezen: hoeveel, wanneer, waar en waarom
- Stellingen over het lezen van boeken
- Het meest memorabele boek
- Vernoemen
- Wat lezen met je doet
- Verboden boeken
- E-boek en luisterboek
- Het imago van de boeken lezer
- Favoriete genres

De gehanteerde vragenlijst is als bijlagen aan dit rapport toegevoegd. De gemiddelde invultijd bedroeg een kwartier.

I.8 Rapportage

De rapportage van dit onderzoek vindt zoals te doen gebruikelijk bij Trendbox plaats in de vorm van een tekstuele samenvatting van de belangrijkste uitkomsten, inclusief conclusies. Deze samenvatting wordt aangevuld met een verantwoording van het onderzoek, en een complete tabellenset met daarin de meest relevante uitsplitsingen naar doelgroepen. De ruwe data van de regio's zijn voorafgaand aan verwerking waar nodig herwogen naar de landelijke verhoudingen. De open vragen zijn, waar mogelijk en relevant, gecodeerd.

Research Keurmerkgroep en ESOMAR

Trendbox houdt zich aan de leveringsvoorwaarden zoals geformuleerd door de Research Keurmerkgroep, de groep van ISO gecertificeerde marktonderzoekbureaus die op haar beurt onderdeel vormt van de branchevereniging MOA.nl. Als lid van ESOMAR, de internationale vereniging van marktonderzoekers, onderschrijft Trendbox de richtlijnen ten aanzien van de uitvoer van veldwerk voor steekproefonderzoek. Daarmee wordt ook de volstreekte anonimiteit van respondenten gegarandeerd.

Schiphol-Rijk, oktober 2006

TRENDBOX B.V.

Ruurd Hielkema
(*Directeur*)

II. CONCLUSIES

In deze paragraaf worden de belangrijkste conclusies van dit onderzoek geformuleerd, aan de hand van de vraagpunten zoals opgesomd in paragraaf I.7.

Leesfrequentie boeken, kranten en tijdschriften

Circa zes op de tien volwassenen in het Nederlandse taalgebied lezen bijna dagelijks de krant, zo'n twee op de tien pakken bijna dagelijks een boek en ruim één op de tien neemt dagelijks een tijdschrift ter hand. Binnen de categorie van boeken kan grofweg een indeling worden gemaakt naar frequente (minimaal wekelijks, 43%) en minder frequente (minder vaak, 44%) lezers. Tien procent leest nooit een boek. Frequente lezers van boeken zijn veel meer dan gemiddeld aanwezig in Nederland. Suriname kent de grootste populatie van frequente krantenlezers, terwijl in Vlaanderen tijdschriften relatief het vaakst gelezen worden.

Activiteiten in de vrije tijd: nuttig of prettig

In een beperkt rijtje van zeven vrijetijdsbestedingen wordt het lezen van een krant als meest *nuttige* activiteit gezien, op ruime afstand gevolgd door internetten en het lezen van een boek. Muziek beluisteren, radio luisteren, tv kijken en tijdschriften lezen worden als activiteit gemiddeld genomen als wat minder nuttig ervaren. Muziek luisteren wordt duidelijk als meest *prettige* activiteit ervaren. Het lezen van een boek, tv kijken en radio luisteren volgen op gepaste afstand, het lezen van een krant of tijdschrift en internetten volgen daar weer achter.

Lezen van een scherm

Tot een jaar of tien geleden las de gemiddelde burger een tekst bijna uitsluitend van papier. Tegenwoordig lezen mensen teksten ook steeds meer vanaf een beeldscherm. Ruim een kwart van de steekproef leest al dagelijks nieuwsberichten van het scherm, en nog maar een op de vijf ondervraagden doet dat nooit. Informatie over onderwerpen die men interessant vindt en artikelen worden eveneens veelvuldig via het scherm gelezen. Tekstsoorten zoals weblogs, gedichten en verhalen worden voornamelijk met een lage frequentie via een scherm gelezen.

Boeken lezen: hoeveel, wanneer, waar en waarom

Binnen het Nederlandse taalgebied lezen volwassenen gemiddeld 13.9 boeken op jaarbasis. Nederlanders lezen duidelijk meer boeken (15.8) dan Vlamingen (9.4) of Surinamers (8.2). Vlaanderen kent de grootste groep van mensen die helemaal geen boeken lezen. In Suriname treffen we de grootste groep van mensen aan die zich op jaarbasis beperken tot het lezen van maximaal vier boeken. Nederland telt de meeste echte boekenwormen, de groep die aan 20 boeken per jaar niet genoeg heeft. Op vakantie, op vrije dagen en in de avonduren worden de meeste boeken gelezen. Dat gebeurt vooral thuis, op de bank of in een stoel. Dit geldt dan met name voor Nederland. In Suriname wordt een boek verreweg het meest in bed (of in de hangmat) gelezen. In elk van de landen ligt in één op de twee gevallen een boek op het nachtkastje. In Nederland en Vlaanderen staat bij het lezen van boeken plezier en ontspanning voorop, in Suriname is dat meer algemene interesse. In dit land leest men ook meer voor ontwikkeling en zelfontplooiing, voor studie en werk – ook al is het in de vrije tijd. Opvallend is verder dat er in Nederland meer dan in de andere landen behoefte is aan ‘ontsnappen’ en ‘afleiding’, boeken lezen als vorm van escapisme dus.

Stellingen over het lezen van boeken

Een meerderheid van de steekproef leest een boek doorgaans helemaal uit, ook als het bij het lezen wat tegen zou vallen, Nederlanders nog vaker dan gemiddeld. Zij lijken ook de meeste binding met boeken te hebben. Meer dan de Surinamer of Vlaming zou de Nederlander boeken in zijn leven niet willen missen. Hij stelt een boek als cadeau ook meer op prijs, leest minder vaak met als motivatie dat hij toch niets anders te doen heeft en leest ook minder vaak vanuit een zekere verplichting.

Ruim de helft van de steekproef kan gekarakteriseerd worden als ‘spijtoptant’ in die zin, dat ze graag (veel) meer boeken zouden lezen dan ze nu doen. Gemiddeld stelt één op de twee ondervraagden ook, van boeken lezen nooit genoeg te krijgen.

Vooraf in Suriname praat men graag na over een boek dat men gelezen heeft, terwijl men het daar ook meer dan in de twee andere landen fijn vindt als de eigen partner veel leest.

De macht van recensenten lijkt in Vlaanderen het meest manifest; Nederlanders lijken zich vergelijkenderwijs maar weinig aan te trekken van goede kritieken. Ook het feit dat ‘een ander’ een boek al gelezen heeft, is voor Nederlanders relatief minder vaak een reden om dat dan ook te gaan doen.

Het meest memorabele boek

Ongeveer gelijke groepen van rond 40% melden in elk van de landen, dat ze de titel van een boek kunnen noemen dat heel veel indruk op hen heeft gemaakt, of dat misschien zelfs echt van invloed op hun leven is geweest. De variëteit in de genoemde titels is dermate groot, dat ze niet in staatjes te vangen zijn. Feitelijk worden titels genoemd uit alle denkbare genres, en uit zowel heden als verleden. Gemiddeld was men zo’n 28 jaar, toen het bewuste boek gelezen werd. Niet alleen de variatie in genoemde titels is zeer groot, ook de motivatie waarom dat speciale boek zo’n indruk maakte is nauwelijks in een vastomlijnd stramien te vangen.

Duidelijk is wel dat vooral inzichtgevende boeken, boeken met levenslessen, een grote impact kunnen hebben. Ook de herkenbaarheid van de geschetste thematiek kan tot een memorabele ervaring bijdragen, alsmede een mooie schrijftrant en spanning.

Vernoemen

Zo'n vijftien procent in elk van de landensteekproeven kan een persoon of huisdier in zijn naaste omgeving noemen, waarvan de naamgeving ontleend is aan een personage uit een boek. Ook hier is de variatie in de gegeven antwoorden dermate groot, dat ze niet in gecodeerde vorm konden worden verwerkt. De Bijbel is in elk geval een vaak gebruikte bron voor personen, naast een veelheid aan andere al dan niet literaire titels. Namen van dieren worden vaak ontleend aan strips, Disneyfilms, boeken van Annie M.G. Schmidt en aan 'In de bang van de ring'.

Wat lezen met je doet

Van boeken lezen word je niet wereldvreemd, maar het maakt je wel meer taalvaardig. Het verhogen van de taalvaardigheid wordt algemeen erkend als een belangrijke functie van lezen. Tweederde van de steekproef meent bovendien, dat je er ook slimmer van wordt. Opvallend is dat de Surinaamse ondervraagden veelal stelliger en positiever dan gemiddeld reageren. Dit geldt voor 'boeken lezen maakt je kritischer', 'maakt je slimmer', 'houd je betrokken bij de maatschappij' en 'van boeken lezen word je een beter mens'. Dat het voorlezen van een boek ook een onderhoudende functie in zich heeft, wordt duidelijk uit de uitkomst dat 70% het als kind leuk vond om voorgelezen te worden. En van deze volwassen steekproef vindt 18% het nog steeds leuk om af en toe voorgelezen te worden.

Verboden boeken

Twaalf procent van de steekproef is ooit wel eens afgeraden, of heeft zelfs het verbod gekregen om een bepaald boek te lezen. In Suriname en Vlaanderen speelt dit overigens beduidend meer dan in Nederland. Dit negatieve leesadvies werd met name ingegeven door de jeugdige leeftijd van de lezer in spe, omdat er in het betreffende boek erotiek of seks voorkwam (vooral in Vlaanderen en Suriname) of omdat men het gewoon een slecht boek vond.

E-boek en luisterboek

‘E-boeken’ zijn min of meer bekend bij de helft van de steekproef. Dit geldt meer voor Nederlanders dan voor Vlamingen of Surinamers. Een grote meerderheid betwijfelt echter of men wel zou willen overstappen naar deze wijze van boeken lezen, ook als het in prijs niet zou uitmaken. De scepsis ten aanzien van het ‘e-boek’ wordt gevoed door de algemeen gedeelde perceptie dat lezen met een ‘e-boeklezer’ minder prettig zou zijn dan het lezen van een gewoon boek. Een kleine minderheid van zo’n 8% van de steekproef in elk van de drie landen heeft in het afgelopen jaar naar een luisterboek geluisterd. Dat gebeurde primair thuis, maar ook wel in de auto, op vakantie en in de bibliotheek. Slechts een kleine minderheid van deze ‘ervaringsdeskundigen’ (11%) verkiest het luisterboek boven een gewoon boek.

Het imago van de boekenlezer

Boeken lezen wordt als sexy noch als suf ervaren. Men vindt het een bezigheid die zeker nuttig is, eerder voor iedereen dan voor de hoger opgeleiden, eerder hip dan ouderwets en eerder inspirerend dan saai. Maar ook: wat meer voor vrouwen dan voor mannen, niet direct een goedkope hobby, meer een hobby voor mensen die tijd over hebben en ook meer een hobby voor actieve dan voor luie mensen. Tot slot: boeken lezen wordt zeker niet gezien als een hobby voor studiebolle of intellectuelen, maar is voor iedereen.

Favoriete genres

De roman en de thriller zijn in elk van de landen onbetwist de meest geliefde genres, op ruime afstand gevolgd door de detective en de biografie. Nederlanders zijn relatief gek op het spannende genre en op reisverhalen. Vlamingen kiezen relatief vaker voor een biografie, een kookboek en een reisgids. Surinamers hebben tot slot een meer dan gemiddelde voorkeur voor strips (samen met Vlamingen), voor religieuze boeken, voor de encyclopedie en voor zelfhulpboeken.

Tot zover deze paragraaf met conclusies.

III. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

In navolgende samenvatting worden de uitkomsten van dit onderzoek uitgebreid samengevat. De volgorde waarin dit gebeurt, is gelijk aan de volgorde waarin de verschillende onderwerpen in de vragenlijst aan de orde kwamen. De kolom “allen” die in veel van de tabellen terugkeert, is gebaseerd op het gewogen belang dat elk van de drie landen binnen het totaal van het Nederlandse taalgebied hebben. De resultaten van het onderzoek in Nederland wegen derhalve voor 71% in dat totaal mee, die van de peiling in Vlaanderen voor 27% en die van het onderzoek in Suriname voor slechts 2%. Op individueel landniveau worden vanzelfsprekend de werkelijke uitkomsten per land weergegeven.

III.1 Leesfrequentie boeken, kranten en tijdschriften

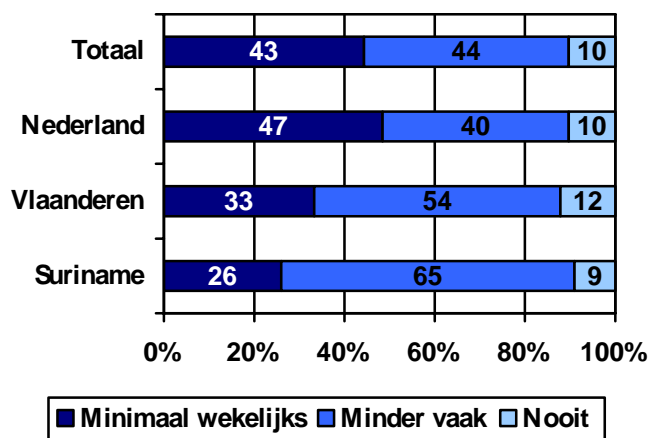
In onderstaande tabel staat weergegeven hoe vaak de Nederlandstalige populatie boeken, kranten en tijdschriften leest. Circa zes op de tien ondervraagden lezen bijna dagelijks de krant, zo’n twee op de tien pakken bijna dagelijks een boek en ruim een op de tien neemt dagelijks een tijdschrift ter hand. Als we specifiek naar de categorie van boeken kijken, dan kan daar grofweg een indeling worden gemaakt naar frequente (minimaal wekelijks, 43%) en infrequente (minder vaak, 44%) lezers. Tien procent leest nooit een boek.

Leesfrequentie boeken, kranten en tijdschriften
basis: allen (n=1.011)

	Boeken	Kranten	Tijdschriften
(Bijna) dagelijks	22	59	13
Verschillende malen per week	15	15	20
Wekelijks	6	11	31
Eens in de 2-4 weken	15	4	21
Minder vaak	29	5	10
Nooit	10	3	4

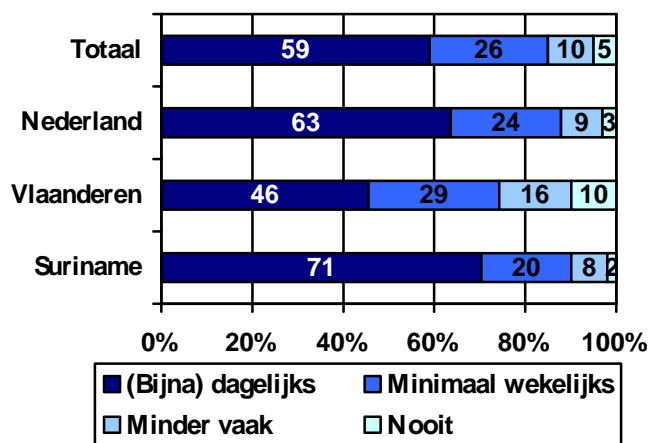
De verschillen tussen de onderscheiden landen zijn bij het lezen van boeken relatief groot. Frequente lezers van boeken zijn veel meer dan gemiddeld aanwezig in Nederland, terwijl de grootste groep van infrequente lezers in Suriname te vinden is. Daar leest 42% minder vaak dan eens in de zes maanden een boek, zeer incidenteel dus.

*Leesfrequentie boeken- in %
basis: allen (n=1.011)*

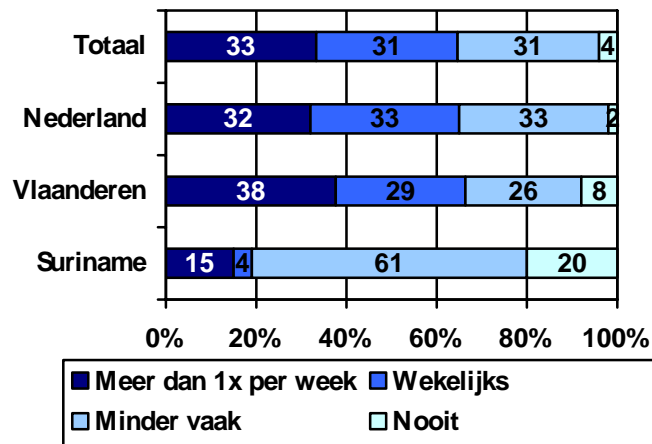
Als het om het lezen van kranten gaat, zijn de meest frequente lezers in Suriname te vinden. Zeven op de tien ondervraagden lezen de krant daar (bijna) dagelijks. Vlaanderen telt vergelijkenderwijs het minste aantal krantenliefhebbers, waar Nederland nog redelijk dicht in de buurt van Suriname blijft.

*Leesfrequentie kranten in %
basis: allen (n=1.011)*

De meeste liefhebbers van tijdschriften worden zeker niet aangetroffen in Suriname: de meerderheid daar leest tijdschriften slechts zo af en toe, mede bij gebrek aan aanbod. Nu is het de Vlaamse doelgroep die de hoogste leesfrequentie laat zien, op enige afstand gevolgd door Nederland.

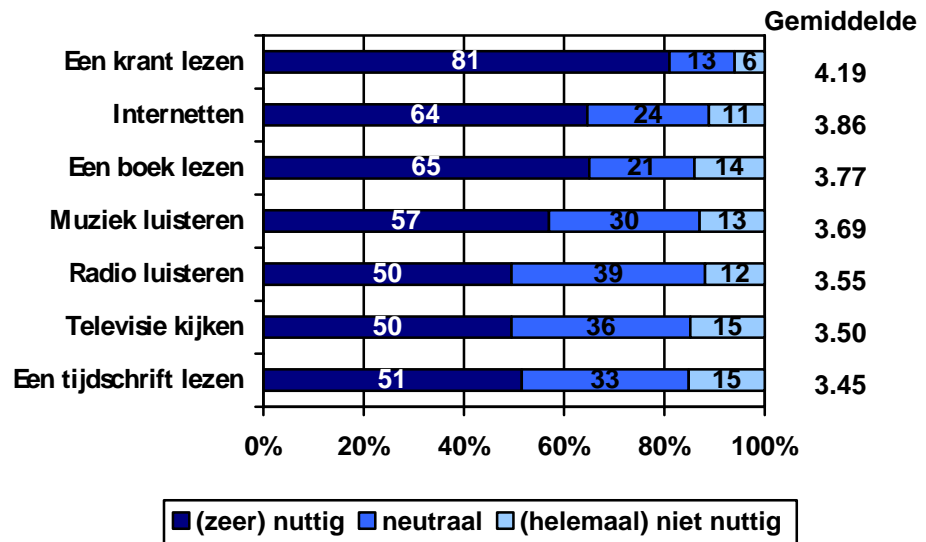
Leesfrequentie tijdschriften – in %
basis: allen (n=1.011)

III.2 Activiteiten in de vrije tijd: nuttig of prettig?

Onderstaande grafiek laat zien, in hoeverre verschillende activiteiten die men in de vrije tijd kan ondernemen als nuttig ervaren worden.

Activiteiten in de vrije tijd NUTTIG? - in % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

In dit beperkte rijtje van activiteiten wordt het lezen van een krant als meest nuttige activiteit gezien, op toch ruime afstand gevolgd door internetten en het lezen van een boek. Muziek beluisteren, radio luisteren, tv kijken en tijdschriften lezen worden als activiteit gemiddeld genomen als wat minder nuttig ervaren.

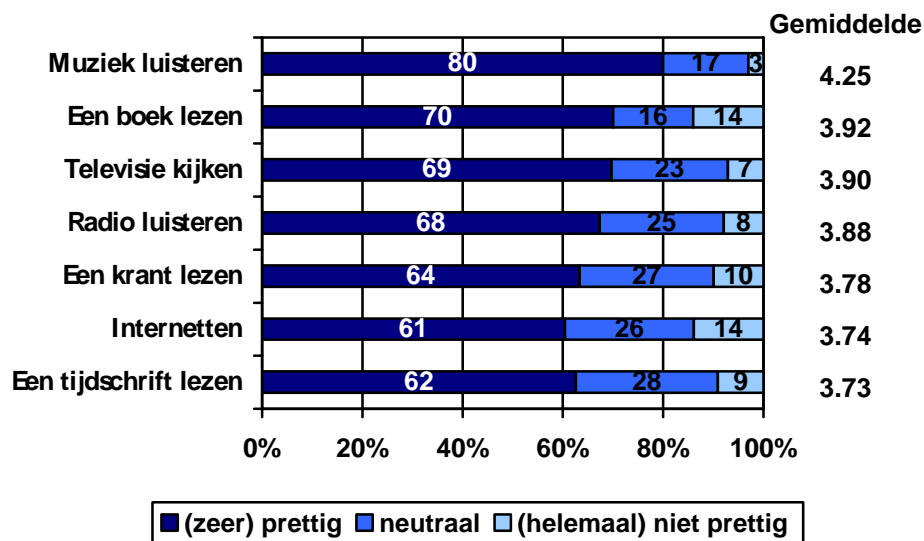
De verschillen tussen de landen zijn hier en daar opmerkelijk. Ze zijn denkkelijk terug te voeren op 's lands aard en cultuur enerzijds, het aanbod en de beschikbaarheid van de verschillende zaken anderzijds:

- Surinaamse ondervraagden ervaren internetten significant minder als nuttige activiteit dan Vlamingen of Nederlanders.
- Maar zij ervaren boeken lezen juist significant meer als nuttig.
- Muziek beluisteren wordt door Nederlanders significant minder als nuttig ervaren dan door Vlamingen of Surinamers.
- Televisie kijken wordt door Vlamingen significant minder als nuttig ervaren dan door Nederlanders en vooral Surinamers.
- Surinaamse ondervraagden ervaren radio luisteren significant meer als nuttige activiteit dan Vlamingen of Nederlanders.
- Een krant lezen wordt door Vlamingen significant minder als nuttig ervaren dan door Nederlanders en vooral Surinamers.

- Een tijdschrift lezen wordt door Nederlanders significant meer als nuttig ervaren dan door Vlamingen of Surinamers.

Activiteiten kunnen behalve nuttig natuurlijk ook aangenaam of prettig zijn. In onderstaande grafiek wordt weergegeven hoe de verschillende populaties daar over denken. Muziek luisteren wordt duidelijk als meest prettige activiteit ervaren; het lezen van een boek, tv kijken en radio luisteren volgen op gepaste afstand.

Activiteiten in de vrije tijd PRETTIG? - in % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

Ook hier weer enkele verschillen tussen de landen:

- Internetten, het lezen van een boek en het lezen van een tijdschrift wordt door Nederlanders significant meer als prettig ervaren dan door Vlamingen of Surinamers.
- Het beluisteren van muziek wordt door Vlamingen significant meer als prettig ervaren dan door Nederlanders of Surinamers.
- Televisie kijken wordt door Nederlanders en Surinamers significant meer als prettig ervaren dan door Vlamingen.
- Radio luisteren en een krant lezen wordt door Surinamers significant meer als prettig ervaren dan door Nederlanders en Vlamingen.

III.3 Lezen van een scherm

Tot een jaar of tien geleden las de gemiddelde burger een tekst bijna uitsluitend van papier. Tegenwoordig lezen mensen teksten ook steeds meer vanaf een beeldscherm. De frequentie waarmee dat in het Nederlandse taalgebied gebeurt, staat weergegeven in navolgende tabel.

*Frequentie lezen van langere teksten van het scherm - in %
basis: allen (n=1.011)*

	dagelijks	3-5x per week	1-2x per week	Minder vaak	Nooit
Een nieuwsbericht	28	18	17	17	20
Informatie over interessant onderwerp	18	24	27	18	12
Een artikel	12	15	21	31	21
Een weblog	4	5	10	29	53
Een verhaal	1	3	9	38	48
Een gedicht	1	1	5	25	69

Ruim een kwart van de steekproef leest al dagelijks nieuwsberichten van het scherm, en nog maar een op de vijf ondervraagden doet dat nooit. Nederlanders doen dit vaker dan Vlamingen; in Suriname ligt de frequentie waarmee dit gebeurt echter het laagste.

Informatie over onderwerpen die men interessant vindt, wordt eveneens veelvuldig via het scherm gelezen, door Vlamingen fractioneel meer dan door Nederlanders en beduidend meer dan door Surinamers. Datzelfde geldt voor de categorie 'artikelen'.

Van de andere tekstsoorten in de tabel, zeker ook de verhalen en gedichten, is duidelijk dat ze voorsnog met een lage frequentie via een scherm gelezen worden. Het is echter zeker niet onlogisch om te veronderstellen dat dit in de toekomst vaker zal gaan gebeuren, gezien het aantal mensen dat dit al 'wel eens' doet.

III.4 Boeken lezen: hoeveel, wanneer, waar en waarom

Nederlanders lezen gemiddeld genomen duidelijk meer boeken dan Vlamingen of Surinamers, die elkaar op dit punt vrij goed in evenwicht houden. Vlaanderen kent de grootste groep van mensen die helemaal geen boeken lezen. In Suriname treffen we de grootste groep van mensen aan die zich op jaarbasis beperken tot het lezen van maximaal vier boeken. Nederland telt de meeste echte boekenwormen, de groep die aan 20 boeken per jaar duidelijk nog niet genoeg heeft.

Aantal boeken dat men per jaar leest – in % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
0	11	10	15	10
1-4 boeken	26	23	33	45
5-9 boeken	17	16	18	15
10-19 boeken	22	24	17	21
20 en meer	24	27	17	10
Gemiddeld	13.9	15.8	9.4	8.2

NB.: Als maximaal acceptabele waarde is aangenomen 175 boeken op jaarbasis

Op vakantie, op vrije dagen en in de avonduren worden de meeste boeken gelezen. In Suriname wordt de vakantieperiode minder vaak genoemd. De middag (siësta) is in Suriname wel weer een meer dan gemiddeld geliefd leesmoment. Nederlanders lezen vaker dan de andere groepen in het weekend en voor het slapen gaan.

Meest gekozen boeken leesmomenten – in % basis: allen (n=1.011)

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Op vakantie/vrije dagen	65	66	62	31
's Avonds	44	45	40	45
Voor het slapen gaan	36	37	33	27
In het weekeinde	34	38	23	24
In de middag	17	18	13	24
In de ochtend	6	6	6	9

Thuis, op de bank of in een stoel worden in algemeen het meest gelezen. Dat geldt dan met name voor Nederland. In Vlaanderen wordt 'op vakantie/op reis' fractioneel vaker genoemd, terwijl in Suriname een boek verreweg het meest in bed wordt gelezen. In elk van de landen ligt overigens in één op de twee gevallen een boek op het nachtkastje, of anderszins naast of bij het bed.

*Meest gekozen plaatsen om boeken te lezen – in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Thuis, op bank/stoel	49	52	43	49
Op vakantie/op reis	47	49	44	5
Thuis, in bed	37	36	36	64
Thuis, in de tuin e.d.	16	17	12	7
In trein/metro	7	5	12	-
Op het werk (pauze/wachten)	2	0	6	7
Op school/opleiding (pauze/ wachten)	1	1	2	4
In de bus	1	0	3	2

Mensen kunnen verschillende redenen hebben om in hun vrije tijd boeken te lezen. In het onderzoek werd gevraagd om de drie belangrijkste motivaties voor het lezen van boeken aan te geven. In Nederland en Vlaanderen staat plezier en ontspanning voorop, in Suriname is dat meer algemene interesse. In dit land leest men ook meer voor ontwikkeling en zelfontplooiing, voor studie en werk – ook al is het in de vrije tijd. Opvallend is verder dat er in Nederland kennelijk meer dan in de andere landen behoefte is aan ‘ontsnappen’ en ‘afleiding’, lezen als vorm van escapisme dus.

***Belangrijkste motivaties voor het lezen van boeken in vrije tijd - in %
basis: allen (n=1.011)***

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Voor plezier en ontspanning	70	76	58	42
Algemene interesse	32	29	38	49
Specifieke interesse in bepaald onderwerp	23	21	29	28
Om even te ontsnappen	22	24	17	10
Voor de afleiding	20	24	8	20
Uit literaire interesse	13	12	15	12
Voor mijn beroep op vak (maar toch in mijn vrije tijd)	12	11	14	16
Vanwege spanning/sensatie/ opwinding	11	13	8	8
Om mezelf te ontdekken/te ontplooiën	9	8	12	18
Om ander leven/andere situatie te beleven	8	8	7	7
Voor mijn studie (maar toch in mijn vrije tijd)	5	2	12	16
Voor/vanwege mijn geloof	4	4	4	8

‘Echte’ boekenlezers, zij die minimaal wekelijks een boek ter hand nemen, lezen boeken significant meer dan gemiddeld vanuit literaire interesse (23% vs. 13% gemiddeld), voor plezier en ontspanning (83% vs. 70%), om even te ontsnappen (27% vs. 22%) en om zichzelf te ontplooiën (12% vs. 9%). ‘Echte’ krantenlezers, zij die (bijna) dagelijks de krant lezen, hebben daar evenals de ‘echte’ lezers van tijdschriften (minimaal verschillende keren per week) geen specifieke of onderscheidende reden voor.

III.5 Stellingen over het lezen van boeken

Aansluitend werd aan de verschillende steekproeven een serie uitspraken voorgelegd over het lezen van boeken, met de vraag in hoeverre men zich daarin kon herkennen. Allereerst de overzichtstabel:

*Stellingen over het lezen van boeken – (helemaal) mee eens in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaanderen	Suriname
Als ik in een boek ben begonnen, lees ik het ook uit	63	64	58	54
Ik zou boeken in mijn leven niet willen missen	60	64	49	49
Ik zou veel meer boeken willen lezen dan ik nu doe	57	56	59	50
Van lezen krijg ik nooit genoeg	51	54	43	52
Ik krijg graag boeken cadeau	49	51	45	32
Voor het slapen gaan lees ik vaak (even) een boek	40	40	42	35
Ik praat graag over een boek dat ik heb gelezen	38	35	43	57
Ik zou computeren meer missen dan het lezen van boeken	36	35	39	27
Ik vind het fijn als mijn partner veel leest	32	30	34	41
Ik lees vaak boeken die een goede kritiek hebben gehad	31	26	44	39
Ik lees alleen als ik niks anders te doen heb	23	19	31	27
Ik lees vaak een boek omdat ik weet dat een ander dat ook gelezen heeft	20	17	26	21
Ik lees graag boeken waarin ik mezelf kan herkennen	18	15	24	30
Als ik een boek lees, is dat vaak omdat het 'moet'	9	7	14	22
Ik huil eerder bij een boek dan bij een film	7	6	8	9

Een meerderheid van de steekproef leest een boek doorgaans helemaal uit, ook als het bij het lezen wat tegen zou vallen. Nederlanders zijn hier nog wat meer 'calvinistisch' in dan de andere twee populaties. Anderzijds lijken ze ook de meeste binding met boeken te hebben. Meer dan de Surinamer of Vlaming zou de Nederlander boeken in zijn leven niet willen missen. Hij stelt een boek als cadeau ook meer op prijs, leest minder vaak met als motivatie dat hij toch niets anders te doen heeft en leest ook minder vaak vanuit een zekere verplichting.

Opvallend is zeker ook het grote aantal 'spijtoptanten', mensen die graag (veel) meer boeken zouden lezen dan ze nu doen. In Nederland en Vlaanderen onderschrijft ruim de helft van de steekproef de stelling daaromtrent, in Suriname is dat precies de helft. Gemiddeld stelt één op de twee ondervraagden ook, van boeken lezen nooit genoeg te krijgen.

Voorals in Suriname praat men graag na over een boek dat men gelezen heeft, terwijl men het daar ook meer dan in de twee andere landen fijn vindt als de eigen partner veel leest.

De macht van recensenten lijkt in Vlaanderen het meest manifest; Nederlanders lijken zich vergelijkenderwijs maar weinig aan te trekken van goede kritieken. Ook het feit dat ‘een ander’ een boek al gelezen heeft, is voor Nederlanders relatief minder vaak een reden om dat dan ook te gaan doen.

Als het gaat om het opwekken van emoties in de zin van een huilbui(tje), legt het boek het tot slot af tegen de film. Slechts zeven procent van de ondervraagden huilt eerder bij een boek dan bij een film.

Op verzoek van opdrachtgever volgen hier nog op totaalniveau (dus Nederland, Vlaanderen en Suriname bij elkaar) de volledige uitkomsten van deze stellingen. De laatste kolom bevat de gemiddelde scores op de uitspraken: hoe dichterbij de 5.0 ligt, des te meer mensen onderschrijven de stelling. En omgekeerd, hoe dichterbij de 1.0 ligt, des te minder mensen zijn het met de betreffende uitspraak eens.

Stellingen over het lezen van boeken – in % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

	(helemaal) mee eens	neutraal	(helemaal) mee oneens	gem.
Als ik in een boek ben begonnen, lees ik het ook uit	63	19	18	3.6
Ik zou boeken in mijn leven niet willen missen	60	18	22	3.6
Ik zou veel meer boeken willen lezen dan ik nu doe	57	23	20	3.5
Van lezen krijg ik nooit genoeg	51	24	25	3.4
Ik krijg graag boeken cadeau	49	23	28	3.3
Ik praat graag over een boek dat ik heb gelezen	38	35	27	3.1
Ik vind het fijn als mijn partner veel leest	32	45	23	3.0
Ik lees vaak boeken die een goede kritiek hebben gehad	31	36	33	2.9
Voor het slapen gaan lees ik vaak (even) een boek	40	18	42	2.9
Ik zou computeren meer missen dan het lezen van boeken	36	23	41	2.9
Ik lees graag boeken waarin ik mezelf kan herkennen	18	41	41	2.6
Ik lees vaak een boek omdat ik weet dat een ander dat ook gelezen heeft	20	32	48	2.5
Ik lees alleen als ik niks anders te doen heb	23	23	54	2.5
Ik huil eerder bij een boek dan bij een film	7	33	60	2.1
Als ik een boek lees, is dat vaak omdat het ‘moet’	9	12	79	1.8

III.6 Het meest memorabele boek

Ongeveer gelijke groepen van rond de veertig procent melden in elk van de drie landen, dat ze de titel van een boek kunnen noemen dat heel veel indruk op hen heeft gemaakt, of misschien zelfs echt van invloed op hun leven is geweest. De variëteit in de genoemde titels is dermate groot, dat ze niet in staatjes te vangen zijn. De letterlijk gegeven antwoorden zijn daarom als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Een in *Nederland* opvallend vaak genoemde titel is ‘Komt een vrouw bij de dokter’ van Kluun. Maar er zijn meer titels die vaker genoemd worden: ‘De Da Vinci Code’ van Dan Brown, ‘Afke’s tiental’, ‘De Celestijnse belofte’ van James Redfield, ‘Lord of the Rings’ van Tolkien, de Bijbel en boeken van Char. Aardige titels zijn zeker ook ‘Alleen op de wereld’ van Hector Malot, ‘Ik, Jan Cremer’, ‘De Paardenfluisteraar’, ‘Ik, Ali’ van Günther Walraff, de ‘Max Havelaar’, ‘De donkere kamer van Damocles’, ‘De aanslag’, de Odyssee van Homerus en Exodus van Leon Uris... echt voor elk wat wils.

In *Vlaanderen* treffen we ook het nodige Dan Brown en Tolkien aan, tezamen met Mulisch (‘De ontdekking van de hemel’), ‘De wereld van Sophie’, ‘Walging’ van Sartre, ‘De schaduw van de wind’ van Zavon zowel als ‘Gejaagd door de wind’, Felix Timmermans, John Irving (‘A prayer for Owen Meany’), ‘Siddharta’ van Hesse, Milan Kundera, Jef Vermassen, ‘De witte van Zichem’ en Paulo Coelho. Kortom: ook hier voor elk wat wils in alle denkbare genres.

In Suriname is ‘Hoe duur was de suiker’ van C. McLeod de meest genoemde titel. ‘Vaarwel Merodia’ van dezelfde auteur wordt ook een aantal malen genoemd, tezamen met ‘Dubbelspel’ van Frank Martinus Arion, de ‘Da Vinci Code’ van Dan Brown en de Bijbel (met verschillende auteurs, onder wie God). Het beeld is verder weer zeer divers: van Albert Helman’s ‘Stille Plantage’ via ‘De Negerhut van Oom Tom’ en ‘Nooit meer slapen’ tot ‘Ciske de Rat’, ‘Karakter’ en ‘Pietje Bell’.

De boeken die zoveel indruk hebben gemaakt, zijn zeker niet allemaal op jonge leeftijd gelezen. Integendeel zelfs: gemiddeld was men zo'n 27 à 28 jaar oud, in Suriname met 23 jaar zelfs nog wat jonger. En zo'n tien procent van de steekproef las het invloedrijke boek pas na het vijftigste levensjaar:

Hoe oud was u, toen u dat invloedrijke boek las? - In % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Tot en met 15 jaar	21	21	20	23
16-24 jaar	27	26	29	42
25-34 jaar	25	27	22	15
35-49 jaar	17	18	15	21
50 jaar en +	9	9	12	-
Gemiddeld	27.6	27.6	27.8	23.0

Niet alleen de variatie in genoemde titels is zeer groot, ook de motivatie waarom dat speciale boek zo'n indruk maakte is bepaald niet homogeen en ook nauwelijks in een vastomlijnd stramien te vangen. Want een code als een 'mooi boek/mooi geschreven' (12%) dekt de lading wel maar zegt weinig. En datzelfde geldt voor codes als 'geeft inzichten/levenslessen' (21%), 'is ontroerend' (7%), 'is spannend' (11%) of 'is herkenbaar' (11%). Daarom enkele mooie en soms openhartige citaten:

- 'Dat iemand geen geestelijke vrijheid meer heeft en zo wordt gedwongen de religie te beleven. Vanaf mijn jeugd heb ik dat eigenlijk zo gevoeld'.
- 'Het verleggen van grenzen in je waarden en normen onder invloed van veranderende situaties'.
- 'Het schetst een beeld van een vrouw die een eentonig leven leidt en daaruit probeert te ontvluchten, ze heeft behoefte aan hartstocht'.
- 'Geleerd wat vriendschap kan betekenen in je leven'.
- 'Het boek had me volledig in zijn macht. Onvoorstelbaar hoe boeiend dat boek is. Iedere minuut dat ik tijd had moest ik gewoon lezen'.
- 'Kreeg daardoor belangstelling voor gedichten, en ben daardoor gedichten gaan schrijven'.
- 'Ik besloot toen ook voor avontuur te kiezen en ging de Zeevaartschool doen, en vervolgens varen op de grote vaart'.
- 'Leerde voor mezelf opkomen, want liet me gebruiken'.
- 'Het gaat over doorzettingsvermogen, liefde voor de natuur en medemenselijkheid'.
- 'Ben gestopt met roken'.

- 'Het heeft mij geholpen om mijn geloof vorm te geven'.
- 'Dit boek bevat zo'n indringend verhaal, dat ik vanaf toen pas echt boekverslaafd ben geworden'.
- 'Ik heb onderscheid leren maken tussen belangrijk en urgent. Tussen waar ik wel of geen invloed op heb. Nadenken over wat ik echt wil in dit leven'.
- 'Het leven is vaak zo relatief'.
- 'Zonder dood geen leven, als iets oneindig is dan dodelijk saai'.
- 'Dat ik net zo'n chaoot ben als in dat boek, ik herkende mezelf erin, moet ook veranderen'.
- 'Het leven na de dood wordt hierin beschreven door de schrijfster die een bijna doodervaring heeft gehad. Het nam de angst voor de dood weg'.

III.7 Vernoemen

Zo'n vijftien procent in elk van de landensteekproeven kan desgevraagd een persoon of huisdier in zijn naaste omgeving noemen, waarvan de naamgeving ontleend is aan een personage uit een boek. Ook hier is de variatie in de gegeven antwoorden weer dermate groot, dat ze niet in gecodeerde vorm konden worden verwerkt. De letterlijk gegeven antwoorden zijn dan ook als bijlage aan dit rapport toegevoegd. Per land geven we hier enkele van de opvallendste en/of leukste namen weer.

- In Nederland vinden we als het om personen gaat onder meer Eva, David, Esther, Naomi en Hamar uit De Bijbel, Scarlet uit 'Gejaagd door de wind', Karlijn uit 'Jan, Jans en de kinderen', Hasse uit 'Hasse Simonsdochter' van Thea Beckman, Frodo van Tolkien, Adinda uit 'Max Havelaar' en Ayala uit 'De stam van de holenbeer' van Jean Auel. Namen van huisdieren komen onder meer uit strips (Smurf, Sjors en Sjimmie, Pebbles en Rakker), van Annie M.G. Schmidt (Minoes, Siep), van Tolkien (Gandalf, Pepijn, Arwen) en uit de stal van Disney (Feline, Simba).
- In Vlaanderen treffen we als personen onder meer Kuifje aan, Pepijn en Arwen uit 'In de ban van de ring', 'Aaricia' uit een boek van Thorgal, Janneke van Annie M.G. Schmidt, Julie en Isolde uit 'Tristan en Isolde'. Enkel van de genoemde dierennamen zijn Vanja (Tolstoj), Baloe ('Jungle Book'), Lassie van Karl May, Garfield, Frodo, Watson van Sherlock Holmes en Mefistofeles uit Goethe's 'Faust'.
- In Suriname vinden we ook enkele Bijbelse namen (Judith, Elisabeth, Naomi), Pietje uit 'Pietje Puk', Juliette naar 'Romeo en Juliet' en Sherlock uit 'Sherlock Holmes'. De dierennamen zijn vooral ontleend aan strips, zoals Snoopy, Winnie en Hector.

III.8 Wat lezen met je doet

Aansluitend werd de steekproef een aantal uitspraken voorgelegd over wat lezen bij mensen zoal te weeg kan brengen. En dat is heel wat, als we navolgende uitkomsten zien.

*Wat boeken lezen met je kan doen – (helemaal) mee eens in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Boeken lezen maakt je meer taalvaardig	85	85	82	91
Ik vond het leuk om als kind voorgelezen te worden	70	72	65	55
Van boeken lezen word je slimmer	68	65	74	76
Boeken lezen maakt je kritischer	48	48	46	67
Tijdens het lezen zonder je je af van sociale activiteiten	48	48	37	22
Het lezen van boeken houdt je betrokken bij de maatschappij	47	48	42	70
Boekenlezers hebben meer fantasie dan niet-lezers	44	44	41	49
Van boeken lezen word je een beter mens	21	21	18	47
Ik vind het leuk om voorgelezen te worden	18	16	27	22
Van boeken lezen word je wereldvreemd	4	2	6	6

Van boeken lezen word je niet wereldvreemd, maar het maakt je wel meer taalvaardig – zo veel is in elk geval duidelijk. Het verbeteren van de taalvaardigheid wordt dus algemeen erkend als een belangrijke functie van lezen. Tweederde van de steekproef meent bovendien, dat je er ook slimmer van wordt; in Suriname onderschrijft zelfs driekwart deze stelling. Het is sowieso opvallend, dat de Surinaamse ondervraagden hier veelal stelliger en positiever dan gemiddeld reageren. Dit geldt voor ‘boeken lezen maakt je kritischer’, ‘boeken lezen houd je betrokken bij de maatschappij’ en ‘van boeken lezen word je een beter mens’. Dat het voorlezen van een boek ook een prachtige onderhoudende functie in zich heeft, wordt duidelijk uit de uitkomst dat 70% het als kind leuk vond om voorgelezen te worden. Van deze volwassen steekproef vindt 18% het nog steeds leuk om af en toe voorgelezen te worden.

Op verzoek van opdrachtgever volgen hier nog op totaalniveau (dus Nederland, Vlaanderen en Suriname bij elkaar) de volledige uitkomsten van deze stellingen. De laatste kolom bevat de gemiddelde scores op de uitspraken: hoe dichterbij de 5.0 ligt, des te meer mensen onderschrijven de stelling. En omgekeerd, hoe dichterbij de 1.0 ligt, des te minder mensen zijn het met de betreffende uitspraak eens.

Wat boeken lezen met je kan doen – in % en gemiddelde basis: allen (n=1.011)

	(helemaal) mee eens	neutraal	(helemaal) mee oneens	gem.
Boeken lezen maakt je meer taalvaardig	85	10	5	4.1
Ik vond het leuk om als kind voorgelezen te worden	70	23	7	3.9
Van boeken lezen word je slimmer	68	25	7	3.8
Het lezen van boeken houdt je betrokken bij de maatschappij	47	40	13	3.4
Boeken lezen maakt je kritischer	48	35	17	3.4
Boekenlezers hebben meer fantasie dan niet-lezers	44	40	16	3.3
Tijdens het lezen zonder je je af van sociale activiteiten	48	29	33	3.0
Van boeken lezen word je een beter mens	21	47	32	2.8
Ik vind het leuk om voorgelezen te worden	18	28	54	2.5
Van boeken lezen word je wereldvreemd	4	19	77	1.8

III.9 Verboden boeken

Twaalf procent van de steekproef is ooit wel eens afgeraden, of heeft zelfs het verbod gekregen om een bepaald boek te lezen. In Suriname en Vlaanderen speelt dit overigens beduidend meer dan in Nederland.

*Het lezen van een boek wel eens verboden/afgeraden - in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaandere n	Suriname
Ja, is ooit afgeraden	8	7	10	14
Ja, is ooit verboden	6	3	11	9
Nee, geen van beide	72	77	60	57
Weet niet (meer) / kan niet zeggen	16	14	21	21

Dit negatieve leesadvies van onder meer ouders en leraren wordt met name ingegeven door de jeugdige leeftijd van de lezer in spe, omdat er in het betreffende boek erotiek of seks voorkwam (vooral in Vlaanderen en Suriname) of omdat men het gewoon een slecht boek vond:

*Motivatie voor negatief leesadvies/leesverbod - in %
basis: heeft wel eens negatief leesadvies gekregen (n=125)*

	allen	Nederlan d	Vlaandere n	Suriname
Ze zeiden dat ik er nog te jong voor was	51	54	47	52
Omdat er erotiek/seks in voorkwam	35	25	47	38
Omdat ze het een slecht boek vonden	31	32	29	21

Ondanks het negatieve advies of verbod heeft bijna driekwart van deze ondervraagden het gewraakte boek toch gelezen, meteen (37%) dan wel pas later (26%). Een op de vijf ondervraagden (18%) zegt echter, het boek nooit meer gelezen te worden.

Interessanter dan het verleden is denklijk toch het heden, ofwel: zijn er anno 2006 redenen te bedenken om bepaalde boeken te verbieden? Een minderheid van 32% van de ondervraagden stelt dat daar nooit een reden voor is, en 10% weet het niet. Een meerderheid van 58% wijst dergelijke censuur dus niet per definitie af.

*Redenen om bepaalde boeken te verbieden - in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederlan d	Vlaandere n	Suriname
Als het aanzet tot wreedheid/geweld	46	49	38	54

Daar is nooit een reden voor	32	29	42	14
Als het een bepaalde bevolkingsgroep zwart/belachelijke maakt	23	25	20	28
Als het een bepaalde godsdienst zwart/belachelijk maakt	22	24	17	33
Als het aanstootgevend is	19	21	14	20
Als het in strijd is met de grondbeginselen van de democratie	11	12	8	5

Vlaanderen is van de drie regio's dus het meest vrijdenkend. In Suriname wijst men meer dan gemiddeld boeken af die een bepaalde godsdienst belachelijk maken, terwijl Nederlanders relatief wat vaker refereren aan de grondbeginselen van de democratie als leidinggevend principe.

III.10 Nieuwe vormen: 'e-boek' en luisterboek

'E-boek'

Het 'e-boek', het boek dat digitaal via internet of cd-rom te lezen is, is bij de helft van de steekproef (51%) inmiddels een min of meer bekend fenomeen. Dat geldt overigens meer voor Nederlanders (54%) dan voor Vlamingen (43%) of Surinamers (33%). Naarmate de leeftijd van de respondenten toeneemt, neemt de bekendheid van het e-boek af. Van de 16 tot 24 jarigen kent 72% dit nieuwe fenomeen, tegen 64% in de groep 25-34, een iets hogere 69% in de categorie 35-49 jaar en een lage 34% in de groep 50 jaar en ouder.

Maar bekend maakt nog niet bemind. Zelfs na een tamelijk wervende uitleg over de kenmerken van een 'e-bookreader' of 'e-boeklezer' betwijfelt een grote meerderheid of men wel zou willen overstappen naar deze wijze van boeken lezen, ook als het in prijs niet zou uitmaken. De mens is van nature behoudzuchtig, en niet snel geneigd tot veranderen:

Papieren boek vs. e-boek – in %
basis: allen (n=1.011)

	allen	Nederland	Vlaanderen	Suriname
Zou alleen nog met de e-boeklezer lezen	2	1	5	4
Zou ook papieren boeken blijven lezen	33	34	32	39
Zou alleen papieren boeken blijven lezen	43	44	40	24
Weet het niet	22	21	23	32

Als we dit uitsplitsen naar kenners vs. niet-kenners van het e-boek en naar verschillende leeftijdsgroepen, dan ontstaat het volgende beeld. Degenen die het e-boek al kennen, staan bepaald meer open voor het 'nieuwe lezen' dan zij die het nog niet kennen. En naarmate de leeftijd van de respondent toeneemt, neemt de initiële acceptatie van het e-boek af. De tabel staat weergegeven op de volgende pagina:

*Papieren boek vs. e-boek – in %**basis: allen (n=1.011)*

	allen	kent wel	kent niet	16-24 jaar	25-34 jaar	35-49 jaar	50 jaar en +
Alleen e-boeklezer	2	3	1	-	-	0	2
Ook papieren boeken	33	44	23	54	38	40	22
Alleen papieren boeken	43	45	41	41	45	43	45
Weet het niet	22	8	35	5	17	16	31

De scepsis ten aanzien van het ‘e-boek’ wordt zonder twijfel gevoed door de perceptie dat lezen met een ‘e-boeklezer’ minder prettig zou zijn dan het lezen van een gewoon boek. De Surinaamse ondervraagden hebben daarbij nog de minste twijfel van elk van de drie groepen:

*Prettig lezen met de e-boeklezer? – in %**basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaanderen	Suriname
Prettiger dan een gewoon boek	2	1	2	4
Even prettig	6	6	5	14
Minder prettig dan gewoon boek	61	61	60	39
Weet het niet/geen idee	32	31	32	43

Als we dit uitsplitsen naar kenners vs. niet-kenners van het e-boek en naar verschillende leeftijdsgroepen, dan ontstaat het volgende beeld. Degenen die het e-boek al kennen, zijn bepaald niet enthousiast over het leesgemak of leesplezier ervan: 72% noemt het ‘minder prettig’. Bij hen die het ‘nieuwe lezen’ nog niet kennen, bestaat vooral onwetendheid. En naarmate de leeftijd van de respondent afneemt, neemt ook de waardering voor de e-boeklezer af. Jongeren zijn dus bepaald nog niet enthousiast over deze nieuwe manier van lezen.

*Prettig lezen met een e-boeklezer? – in %**basis: allen (n=1.011)*

	allen	kent wel	kent niet	16-24 jaar	25-34 jaar	35-49 jaar	50 jaar en +
Prettiger	2	2	1	-	2	3	-
Even prettig	6	8	3	5	6	8	4
Minder prettig	61	72	50	91	78	69	41
Weet het niet/geen idee	32	18	45	4	13	19	50

Luisterboek

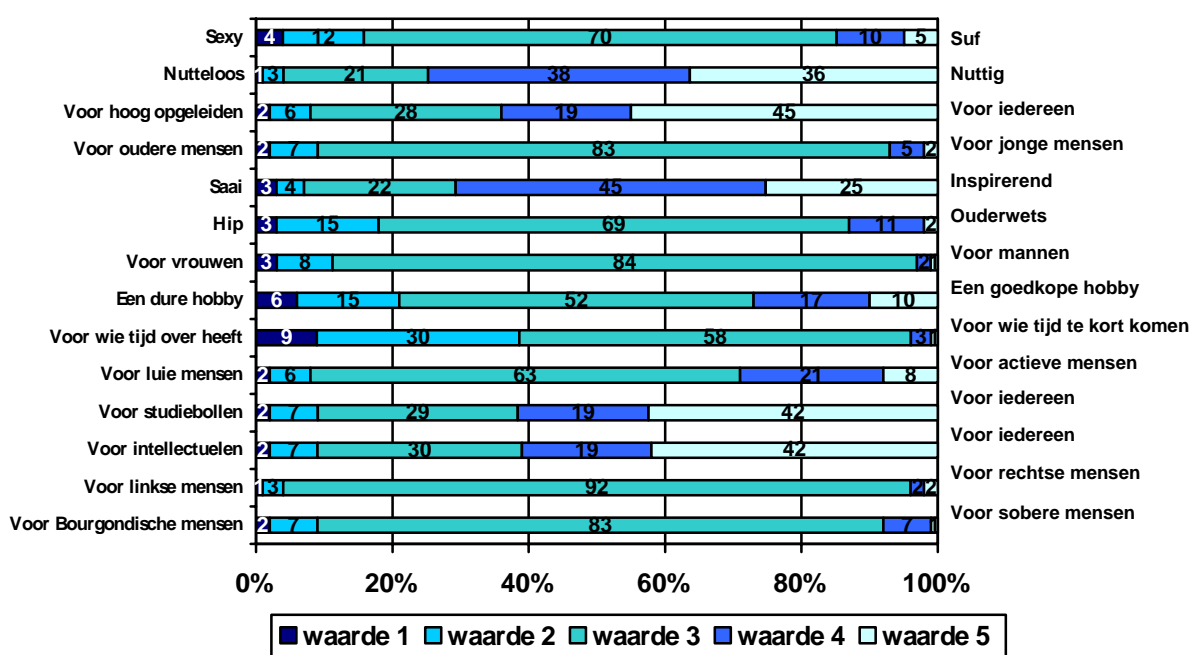

Een kleine minderheid van zo'n 8% van de steekproef in elk van de drie landen zegt in het afgelopen jaar naar een luisterboek te hebben geluisterd. Dat gebeurde primair thuis (54%), maar ook wel in de auto (27%), op vakantie (10%) of in de bibliotheek (9%). Als aan deze 'ervaringsdeskundigen' gevraagd wordt of ze over het algemeen liever een luisterboek of een gewoon boek hebben, kiest een kleine minderheid van 11% voor het luisterboek. 55% houdt het op het gewone boek, en 34% is neutraal of kan niet kiezen.

III.11 Het imago van de boekenlezer

Hoe kijkt het grote publiek tegen het lezen van boeken aan, welk beeld hebben zij voor zich bij het lezen van boeken? Sexy noch suf, zeker nuttig, eerder voor iedereen dan voor de hoger opgeleiden, eerder hip dan ouderwets en eerder inspirerend dan saai. Maar ook: wat meer voor vrouwen dan voor mannen, niet direct een goedkope hobby, meer een hobby voor mensen die tijd over hebben en ook meer een hobby voor actieve dan voor luie mensen. Tot slot: boeken lezen wordt zeker niet gezien als een hobby voor studieboeken of intellectuelen, maar is voor iedereen. In grafiekvorm ziet een en ander er als volgt uit:

Het imago van boeken lezen – in %
Basis: allen (n=1.011)

Tussen de verschillende landen zijn er hier enkele aardige verschillen aan te geven.

- De Surinaamse steekproef ervaart boeken lezen als meer sexy, meer nuttig, meer als een hobby voor iedereen, meer inspirerend en meer als een dure hobby dan Vlamingen of Nederlanders.
- Nederlanders ervaren boeken lezen meer als een dure hobby dan Vlamingen.
- Nederlanders associëren boeken lezen wat meer dan de andere groepen met oudere mensen.

III.12 Favoriete genres

De laatste vraag in dit onderzoek betrof de favoriete boekengenres van de consument. Maximaal mocht men hier uit een lijst van twintig genres drie favorieten uitkiezen:

*De favoriete boekengenres- in %
basis: allen (n=1.011)*

	allen	Nederland	Vlaanderen	Suriname
Roman	48	50	45	42
Thriller	44	46	43	25
Detective	28	30	23	22
Biografie	20	19	23	18
Reisverhalen	16	17	12	4
Geschiedenisboek	14	13	16	10
Stripverhaal	12	10	17	19
Science fiction	11	11	9	10
Kookboek	11	9	16	12
Reisgids	9	7	13	1
Hobbyboek	8	8	9	6
Tuinboek	7	7	7	1
Encyclopedie	5	4	7	14
Religieuze boeken	5	5	6	19
Zelfhulpboek	5	5	5	11
Erotisch boek	5	4	7	10
Gedichtenbundel	4	3	7	4
Jeugdboek	4	4	3	2
Kinderboek	3	3	3	3

De roman en de thriller zijn in elk van de landen onbetwist de meest geliefde genres, op ruime afstand gevolgd door de detective en de biografie. Nederlanders zijn relatief gek op het spannende genre en op reisverhalen. Vlamingen kiezen relatief vaker voor een biografie, een kookboek en een reisgids. Surinamers hebben tot slot een meer dan gemiddelde voorkeur voor strips (samen met Vlamingen), voor religieuze boeken, voor de encyclopedie en voor zelfhulpboeken.

'Echte' boekenlezers, zij die minimaal wekelijks een boek ter hand nemen, hebben een significant meer dan gemiddelde voorkeur voor thrillers (53% vs. 44% gemiddeld), voor romans (63% vs. 48%), voor een biografie (25% vs. 20%) en voor geschiedenisboeken (18% vs. 14%). Ze lezen minder dan gemiddeld kookboeken, hobbyboeken en stripverhalen. 'Echte' krantenlezers, zij die (bijna) dagelijks de krant lezen, hebben een meer dan gemiddelde voorkeur voor geschiedenisboeken (17% vs. 14%). 'Echte' lezers van tijdschriften (minimaal verschillende keren per week) hebben indicatief meer een voorkeur voor kookboeken, reisboeken en ook romans, maar kiezen significant minder voor detectives.

Tot slot een uitsplitsing naar mannen en vrouwen, en die dan uitsluitend voor de Nederlandse populatie. Op totaalniveau is deze verdeling vooralsnog niet beschikbaar, maar mede gezien de dominantie van het Nederlandse deel in de totale steekproef (71%) zullen deze cijfers, laat staan de tendensen, maar in zeer beperkte mate daarvan afwijken:

*De favoriete boekengenres naar man/vrouw - in %
basis: Nederland (n=510)*

	allen	man	vrouw
Roman	50	27	72
Thriller	46	48	44
Detective	30	31	29
Biografie	19	14	23
Reisverhalen	17	20	14
Geschiedenisboek	13	17	10
Stripverhaal	10	14	7
Science fiction	11	16	7
Kookboek	9	9	10
Reisgids	7	9	5
Hobbyboek	8	10	6
Tuinboek	7	7	6
Encyclopedie	4	7	3
Religieuze boeken	5	5	4
Zelfhulpboek	5	3	7
Erotisch boek	4	6	3
Gedichtenbundel	3	1	5
Jeugdboek	4	2	6
Kinderboek	3	2	4

Mannen houden meer dan vrouwen van thrillers, reisverhalen, geschiedenisboeken, stripverhalen, science fiction, reisgidsen, hobbyboeken, de encyclopedie en erotische boeken. Vrouwen hebben vergelijkenderwijs een zeer sterke voorkeur voor romans,

en daarnaast voor biografieën, zelfhulpboeken, gedichtenbundels en kinder- en jeugdboeken.

Tot zover deze samenvatting van 'Lezen in de vrije tijd'.

Bijlagen

**NEDERLAND BOEKEN DIE INDRUK HEBBEN
GEMAAKT**

Welk boek is dat dan? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

08/15 van Leon Uris

A prayer for Owen Meany - John Irving

Achter de horizon

Afkes Tiental

Afke's tiental

Afscheid van Nederlands Nieuw Guinea van Maarten Elands

Alleen op de wereld van Hector Malot

Alleen op de wereld, Hector Malot

Alleen op de wereld.

Bartje zoekt het geluk van Anne de vries en de Ring van Jans Polling

Beekman en beekman. Toon Kortooms

Benoite Groult - Zout op mijn huid

Bettie J. Eadie : Geleid door het licht

Biografie van Mao

Bloemen op zolder

Bloemen op zolder

Bloemen op zolder, auteur weet ik niet

Boeken van Renate Dorrestein

Char het medium

Christy, door Catherine Marshall

Circuskind, Willy Corsari

Cornelius ryan de langste dag

Courtney trilogie, Wilbur Smith

Dawn, Virginia Andrews

En kunt u kort uitleggen wat dat boek voor u betekende, dus waarom het boek zo'n invloed op u had?

Gaf een beeld van de periode tijdens Duitse militaire dienst Prachtig geschreven over een heel bijzonder jongetje dat uiteindelijk zelfs nog dood gaat ook. hij is heel irritant en toch is iedereen dol op hem. die ervaring heb je ook als je het leest. geestig is ook dat hij IN HOOFDLETTERS praat, omdat hij niet gewo

De manier van schrijven en het verhaal waren zeer aangrijpend.

Hoe een moeder - gezin omgaat met zo'n aantal kinderen een groot gezin waarvan de moeder heel erg ziek is en later sterft en dat fake voor de kinderen moet zorgen thuishulp was er in die tijd nog niet

Heb er zelf jaren gewoond

Ik was de enige thuis die een boek las en was toen zo geboeid dat ik alles las wat ik in handen kreeg

Geen invloed, maar wel een indruk. het verhaal op zich. een combi van droefheid/ellende en dan toch weer geluk. wat premie meemaakt spreekt tot de verbeelding

Belang dat een kind, vooral in zijn jeugd, veel liefde nodig heeft en vertrouwen moet kunnen hebben in zijn omgeving Bartje is over vroeger over armoedige tijden en de Ring is over d e 2e WO

het deed mij aan mijn jeugd denken

dat je je lichaam moet blijven waarderen hoe oud je ook bent en dat iedere leeftijd ook weer zijn charme heeft

Het leven na de dood wordt hierin beschreven door de schrijfster die een bijna dood ervaring heeft gehad. Het nam de angst voor de dood weg.

Het geeft een indruk wat er in China tijdens de culturele revolutie gebeurd is en geeft inzicht in het Chinese volk. ???? mooi boek bleef lezen

Het onbegrip wat iemand zijn kinderen/kleinkinderen aan kan doen. Dit greep mij zeer aan, misschien omdat ik op dat moment zwanger was van mijn eerste kindje.

Deze schrijfster schrijft over zeer uiteenlopende onderwerpen, maar altijd onderwerpen die actueel zijn.

In contact komen met mijn overleden moeder .hoe je dat kunt . en hoe je je kunt beschermen voor de kwade geesten

De manier van leven en werken , de saamhorigheid van de mensen daar en de onderlinge relaties spraken mij heel erg aan. Het was een manier van leven die mij ook wel wat leek Het eerste boek ooit gekregen

Feiten en het menselijk drama achter de landing in neoromantiek

Prettige snelle schrijfstijl oude familie verhalen

een onwerkelijke wereld terwijl zulke dingen echt gebeuren

De aanslag Harry Mulisch	Blijvend boeiend en spannend
De aarde is slechts een leerschool	Als rouwverwerking na de dood van onze dochter
De aardkinderen	Het is een enorm meeslepend verhaal
De Bijbel	Gods woord betekend veel voor me en daaruit probeer ik te leven
De Bijbel	Het heeft mij geholpen om mijn geloof vorm te geven
De Bijbel	Vanuit mijn geloof heeft dit een speciale betekenis en het geeft mij inzicht in hoe ik mijn leven vorm moet geven.
De Bijbel	Omdat dit boek mij een leidraad geeft voor het hele wezen van mens zijn en mij vertroost in verdriet en bemoedigd in spanningen
De Bijbel	Ik heb er veel van geleerd. Er staan veel levenslessen in. Een waardevol boek. Het laat zien dat je waardevol bent.
De Bijbel	Bepaald mijn leven en mijn doel
De Bijbel	heeft me heel veel duidelijkheid gegeven over mijn leven
De Bijbel	Ik heb door mijn geloof en door de bijbel te lezen Jezus Christus leren kennen als mijn verlosser en zaligmaker.
De Bijbel	mijn geloof is erop gebaseerd
De Bijbel	mijn leven staat of valt met de bijbel. het is mijn inspiratie
De Bijbel	de totale wereldgeschiedenis is er in te vinden. jammer dat het mensdom het niet ziet. hoe meer mensen afhaken hoe meer dat uitkomt wat er staat
De boeken van Nostradamus, heel apart.	De voorspellingen en dat hij gelijk kan hebben in diverse situaties vind ik heel frappant.
De Bron	Mooi boek, heeft een grote interesse voortgebracht over het ontstaan van religies
De celestijnse belofte	om situaties van een andere kant te belichten, een eye opener
De celestijnse belofte van James Redfield	Het spirituele aspect
De Celestijnse Belofte, geschreven door James Redfield	Inspirerend,een verhaal met een boodschap,herkenning,vorm van waarheid.
De Da Vinci code	Spanning en (on)geloofwaardigheid
De da vinci code	Is misschien wel echt gebeurd
De Da Vinci Code	mooi boek
De Da Vinci Code	De vlotte manier waarop het geschreven is en het herkenbare van Rome alsof je er rondloopt
De Da Vinci code van Dan Brown	Ongelooflijk spannend en zeer creatief met allerlei wetenwaardigheden. Of het dan allemaal precies/ feitelijk klopt maakt mij dan niet zoveel meer uit.
De Da vinci code/ dan brown	dat er inderdaad meer is, dan men doet geloven
De doden spreken van W.A.H.Mulder - Schalekamp	Prachtig geschreven, beklemmend, aangrijpend.
De donkere kamer van Damocles, Hermans	werd meegesleept door het verhaal, stond van mezelf te kijken dat ik het binnen een paar dagen uit had.
De donkere kaner van Damocles , WF Hermans	Dit boek bood mij destijds precies het juiste alternatief voor het opvoeden en omgaan met je hond in plaats van de ouderwetse manier van trainen. De workshop die ik heb gevolgd naar aanleiding van dit boek heeft diepe indruk gemaakt en het is uiteindelijk
De Hondenfluisteraar van Klaas Wijnberg	Het gaat over doorzettingsvermogen, liefde voor de natuur en medemenselijkheid
De inca bruid	Dat ik nu weet hoe het er in de slaventijd aan te ging, hoe slaven geminacht werden. Dat mag nooit meer gebeuren.
De kinderen van Moembi van Barbara Wood. Queen van Alex Haley. Scarlett van Margaret Mitchell's gejaagd door de wind van Alexandra Ripley	Gejaagd door de wind emotioneel

- De kracht in u zelf (ik weet niet meer wie de auteur was)
- Dit boek geeft aan wat u zelf alleen door wilskracht kunt bereiken. het heeft mij een andere kijk op het leven gegeven. een positievere kijk.
Leerde voor mezelf opkomen want liet met gebruiken spanning
- De kracht in uzelf, E.R. Reitag
De laatste man David Baldacci
De laatste man van David Baldacci
De langste dag van Cornelius Ryan
- Begin van de strijd in Europa tegen de waanzinnige Hitler. leer er door doorzetten
- De Leeuw, de heks en de kleerkast uit de serie Narnia van C.S. Lewis
- Ik vond het heel intrigerend, boeiend en het bleef me altijd bij. Nu jaren later werd MIJN boek een complete serie en werd het vorig jaar ook nog een bioscoop hit, terwijl het toen ik jong was niet eens populair was! Dat is erg leuk!
Dat politiek zo ongelooflijk in je leven kan ingrijpen zonder dat dat je er iets aan kunt doen
- De man, Orriana fallari
- De Max Havelaar van Multatuli
- De intensiteit waarmee de schrijver schreef. het onderwerp (het onrecht dat mensen werd aangedaan). de reacties van andere personages in het boek. het onderwerp appelleerde aan mijn gevoel voor rechtvaardigheid.
- De negerhut van oom Tom
- Ik kon mij niet voorstellen dat men mensen met een andere huidskleur als slaaf gebruikte en mishandelde of vermoorden om niets
- De nieuwe man. Thomas Roosenboom
- Vorig jaar gelezen en vond het een mooi boek over de geschiedenis van Groningen en botenbouwers/werven/ mensen. Heeft niet echt invloed op mijn leven gehad verder, hoor. Ik woon aan het water en in Groningen, ...
- De paardenfluisteraar
De Passievrucht - Van Loon
De Peetvader van Mario Puzo
De Redding - Karen Kingsbury
- Mooi geschreven, emotionele stukjes.
De gevaarlijke ondoorgrondelijkheid van personen
Goed verhaal, vooral het geloof van een van de hoofdpersonen was heel mooi om te lezen.
- De scheepsjongen van de halve maan
- Een jongen die op een zeilschip ging varen als scheepsjongen en die schipbreuk leed en daarna gered werd na veel ellende. Dit spreekt mij nog steeds aan, heeft waarschijnlijk veel indruk gemaakt door manier waarop het is geschreven.
Gewoon echt gebeurt
- De scherven van mijn jeugd
De schuilplaats van Corrie ten Boo. Tranen van mijn ziel van Kim Hyon-HI
De Sextijnse gedachte
- Over de jodenvervolging en over de christen vervolging
Hoe de dingen in het leven je zo gebeuren/overkomen of dat wat op je pad terecht komt
Erg interessant om er in op te gaan hoe men in de oertijd moest overleven.
- De stam van de holebeer - Jean M. Auel
- Lezen over overleven in de primitiefste vorm (ijstijd) doet je beseffen hoeveel luxe wij tot onze beschikking hebben en hoe verwend we zijn.
- De stam van de holebeer - Jean M. Auel
- De stam van de holenbeer, De vallei van de paarden, De mammoetjagers, Het dal der beloften, Een vuurplaats in steen van Jean M. Auel
De teerling is geworpen van Sartre
- Het levensverhaal van Ayla en dat ze na elke tegenslag de kracht hervond om te overleven
Zonder dood geen leven,als iets oneindig is dan dodelijk saai.
- De vliegeraar, Hoesseini
- Vond het gewoon een heel mooi boek/ ging over een vriendschap tussen 2 Afghaanse jongens hierdoor krijg je een andere kijk op dit land en deze mensen

De vriendschap - Connie Palmen	Het is geestig geschreven en zo alledaags dat je je zelf kunt identificeren met de hoofdpersoon. Daarbij heeft het psychologisch diepgang dat mij zeer aantrekt.
De wereld van sofie	Het was een goede manier om meer over filosofie te leren, maar dan wel op een ontspannende manier
De witte hel van Joseph Martin Bauer	Het beschrijft de vlucht uit een kamp (oorlog) dat te voet over Praag naar Nederland gaat. Dit heeft mijn vader ook meegemaakt
De witte huizen van eergisteren	Het raakte me, omdat de emoties erin aansloten bij wat ik op dat moment ervaarde
De zeven eigenschappen van effectief leiderschap s covey	Onderscheid leren maken tussen belangrijk en urgent tussen waar ik wel of geen invloed op heb nadenken over wat ik echt wil in het leven
De zonnekoning, Joyce Verrette	Omdat ik gek ben van Egypte en me helemaal in kon leven in het verhaal, het gaat namelijk over Ramses II
Der Mann der beim Bild Hans Esser war, Gunter Walraff	Het boek liet van binnenuit zien hoe boulevard pers te werk gaat en hoe een dergelijke pers gewantrouwd dient te worden in zijn berichtgeving
Die Verlorene Ehre der Katarina Blum - Heinrich Boll	Ging over de macht van de pers en de handelswijze van een regering, iets wat me aan het denken zette over regeringen en hun handelen in het algemeen.
Donkeren Toren serie van Stephen King	Het zijn zeven boeken waarin de hoofdpersoon steeds meer van zichzelf te weten komt. Het is een zoektocht naar zelfontplooiing, vind ik. Maar ook het futuristische gedeelte vind ik erg indrukwekkend.
Door de ogen van een kind. Stella ...	Heel erg aansprekend doordat het meisje ongeveer mijn leeftijd had en de jodenvervolging van dichtbij meemaakt
Door de pijngrens, Lance Armstrong	De beschrijving over het overwinnen van kanker daar put je kracht uit
Een kwestie van leven van Nicky Gumble	Het gaf aan hoe ik wilde leven en hij gaf mij aan hoe ik dat het beste kon doen
Een tijd van oorlog. De afgrond van Herman Nouk	Het speelt zich af op Honolulu en Pearl Harbour en daar ben ik zelf geweest en heb het Memorial Centre bezocht
En het zaad viel van Nelly van Dijk-Has Exodus, van Leon Uris	Zo is heel veel mensen in deze consumptiemaatschappij Het besef dat het Joodse volk het door de eeuwen heen altijd moeilijk heeft gehad en nu nog heeft !! Alhoewel ik er nu wel iets meer genuanceerder over denk dan toen ik 14 was !!!
Fingerprints of the gods, Graham Hancock	Dat de aarde meer historie heeft dan tot nog toe werd aangenomen en dat huidige historici en egyptologen zich nog eens hard achter de oren moeten krabben!
Gebroeders leeuwenhart Gebroeders Leeuwenhart heb ik als kind gelezen en vond ik een erg mooi boek	Het hiernamaals en de manier hoe je er mee om kan gaan Het gaat over twee broers de ene is erg ziek de andere kerngezond beiden overlijden jong en komen elkaar tegen in een andere wereld waar ze beiden gezond zijn. Ik vond dat erg bijzonder en leefde helemaal mee. Ik ben nu 31 en weet nog steeds waar het boek
Gedichten en proza van Slauerhoff	Kreeg daardoor belangstelling voor gedichten en ben daardoor gedichten gaan schrijven. ontwikkeling van gevoelens, bestudering van o.a. China, Chinese poëzie, wijsbegeerte, godsdiensten
Geschwister Stoll Gezwoeren kameraden van Leon Uris en Exodus Het Bernini Mysterie van Dan Brown	Waar gebeurd oorlogsverhaal Duits verzet Kameraadschap in voor en tegenspoed Het was het eerste boek, dat mij kon boeien.

Het dagboek van Anne Frank	het interesseert mij hoe de mensen in de oorlog hebben moeten leven
Het huis met de geesten, Isabel Allende	Integratie van gevoel en verstand, levenslijnen, harmonie en disharmonie, zoeken naar de essentie van het leven
Het is al lang geleden maar het is geschreven door een Amerikaan en het heet zo iets als "achter iedere deur" of "achter gesloten deur" gaat over het leven van een Amerikaanse jongen die al jong in de jeugdgevangenis komt en zijn leven maar niet op de rit	Ik dacht altijd behoorlijk zwart/wit over het leven. Mensen waren goed of slecht. En slechte mensen waren gewoon slecht dikke punt. Echter in dit verhaal zie je hoe makkelijk mensen door hun omgeving en door gebeurtenissen wegzakken in het criminele circuit
Het is een Trilogie over vrouwen. van de Engelse schrijfster Hellen Zenna Smith.	De manier van schrijven was zo indrukwekkend
Het kasteelverhaal van Victoria Andrews	Het verhaal is spannend en daar leeft je in mee met een lach en een traan
Het lelietheater, Lulu Wang	Tja, het gaat over de communistische tijd in China, het heeft mijn wereld verbreed en ik ben tot de ontdekking gekomen dat ik verliefd werd op Azië
Het Parfum van Patrick Suskind	Het boek had me volledig in zijn macht. Onvoorstelbaar hoe boeiend dat boek is. iedere minuut dat ik tijd had moest ik gewoon lezen. erg spannend
Het verrotte leven van fleurde bloem van Yvonne Keuls	Gewoon omdat het meisje zoveel heeft meegemaakt doet het me gewoon heel veel
Het wereldje van Beer Ligthart geschreven door Jaap ter Haar	Alles leek zo vanzelfsprekend op school en thuis, de gezondheid en het fijne leven. Door dit boek kwam ik erachter dat niet iedereen het even goed heeft en hoe het is om niets te kunnen zien.
Het wonder van een nieuw leven - Lennart Nilssen	Was zwanger op dat moment. Het heeft het meer duidelijk kunnen maken wat er precies gebeurde daar binnen.
Holocaust - Gerald Green	Het is zo'n mooi aangrijpend verhaal over de Holocaust. Een Joodse familie in Duitsland krijgt te maken met de anti-joodse maatregelen. Van alleen pesteringen wordt het steeds erger en zo komen ze ook in de vernietigingskampen terecht. Mooi geschreven en
House of horror	Het is een waar gebeurd verhaal, ik heb het ook in twee avonden uitgelezen. ik stond er versteld van dat dit gebeurd in het echte leven, ik was vrij naïef en dit boek opende mijn ogen.
Ik Ali, Gunter Walraaf	Hoe gaan wij om met onze medemensen; voor geld worden mensen opgeofferd en misbruikt; de hypocrisie van mensen; mensen die minder geluk in hun leven hebben zijn bereid ver te gaan om dit tijt te keren, soms betaald met hun leven.
Ik ben oke jij bent oke (geen idee wie de schrijver is, 30 jaar geleden)	Ik leerde reactie van mezelf en mijn omgeving herkennen, waardoor ik meer begrip voor anderen en mijzelf kreeg.
Ik had alleen een knuffeldier	Dat mensen (kinderen) zo sterk kunnen zijn
Ik was 13 en fietste naar school	Het is het boek dat één van de meisjes die in de kelder van Dutroux heeft gezeten en het overleefd heeft. Het heeft veel indruk op mij gemaakt.
Ik, Jan Cremer	Ik besloot toen ook voor avontuur te kiezen en ging de zeevaartschool doen en vervolgens varen op de grote vaart
Im Westen nichts Neues	Een klassieker die ook echt veel indruk maakte. Ontroerend en ook heel actueel.
In de ban van de ring van Tolkien	Nieuw soort boek, vanaf dat moment ook veel fantasy gaan lezen
In een sluier gevangen	Het was een zeer spannend boek, waarbij de afloop belangrijk was, en het liep gelukkig goed af.

In een sluier gevangen, Betty Mahmoody	Ik vond het schandalig dat dit soort praktijken in Iran normaal zijn. Het maakte me kwaad.
In naam van de mijne	Het verleggen van grenzen in je waarde en normen onder invloed van veranderde situaties
in sluiers gevangen	lot van een vrouw en kids
Innerlijke wijsheid, Char	char maakte mij duidelijk hoe ik mijn innerlijke rust kan vinden en hoe ik meer energie kan krijgen door positief te denken
James Redfield, The Celestine Prophecy (De Celestijnse Belofte) en volgende (Tiende Inzicht, Celestijnse visie en Shamballa)	Het boek geeft op een heel makkelijke manier veel inzichten in het leven waardoor je op een eenvoudige manier meer duidelijkheid krijgt over je eigen gedrag en dat van anderen en je laat nadenken over 'waarom ben ik op deze wereld'. Ongeveer in dezelfde t
Jan Terlouw: "Oorlogswinter".ook al is het een jeugdboek	tsja,het is 27 jaar geleden! blijkbaar vond ik het erg spannend en waarschijnlijk heeft het me mede geholpen sociaal voelend te worden en onrecht te haten.
Je kunt je leven helen van Louise Hay	Ik heb meer invloed op m'n welbevinden dan ik wist de onrechtvaardigheid hierin en het gevoel van machteloosheid dat hierdoor wordt opgewekt
Kaxzan de wolfshond	Ik ben nogal een vrij figuur en kan mij gruwelijk ergeren als je door de omstandigheden gedwongen wordt te zijn zoals de wereld om je heen het graag ziet of wilt
Klop maar op 'n deur: willard motley en wilde zwanen :jung chan	Dat iemand geen geestelijke vrijheid meer heeft en zo wordt gedwongen de religie te beleven. Vanaf mijn jeugd heb ik dit eigenlijk zo gevoeld
Knielen op een bed violen van Jan Siebelink	herkenbaar
Komt een vrouw bij de dokter	erg herkenbaar, ook een dierbare verloren aan kanker
Komt een vrouw bij de dokter - Kluun	omdat ik mezelf erg in het boek herkende had veel dezelfde dingen meegemaakt.
Komt een vrouw bij de dokter - Kluun	Emotioneel
Komt een vrouw bij de dokter- Kluun	aangrijpend boek
Komt een vrouw bij de dokter- Kluun	Ontroerend verhaal, Eye opener ivm grote kans op borstkanker. Actueel thema
Komt een vrouw bij de dokter van Kluun	De manier waarop de schrijver zo open vertelt aan anderen wat hij met zijn ernstig zieke vrouw heeft meegemaakt, dus dat hij ons deelgenoot laat zijn van de ellende.
Komt een vrouw bij de dokter, Kluun	Herkenning, het verdriet van een familie lid met kanker
Komt een vrouw bij de dokter, Kluun	Nieuwe kijk op wat er gebeurt met een mens in zo'n situatie
Komt een vrouw bij de dokter,Kluun,	Ik moet nog steeds heel vaak denken aan het boek.
	Bepaalde scènes, zoals ik me die visualiseerde tijdens het lezen, komen nog vaak in mijn hoofd op. Het was ook een goede impuls om te stoppen met roken.
Komt een vrouw bij de dokter. Geschreven door Kluun	Het is gewoon een geweldig boek...leuk geschreven en heel herkenbaar
Komt een vrouw bij de dokter; Kluun	Een mooi geschreven en indrukwekkend boek over de liefde en de dood
komt een vrouw bij de dokter-Kluun	Het verhaal: jong gezin geconfronteerd met ernstige ziekte en alles er om heen
Komt een vrouw bij de doktor. -Kluun-	Het leven is vaak zo relatief
Koningin Noor, Amema. Alles van konsalik	Als je het verneemt heb je geen idee als je het uitgebreid leest komt het meer naar binnen
Krishnamurti	Ik herkende er veel van mijn eigen gedachtegoed in. Ik had/heb een bepaalde mening over het geloof en over levenswijzen en ik had t gevoel dat ik eindelijk iemand

gevonden had die er ook zo over dacht.

Kruistocht in Spijkerbroek - Thea Beckman	Het feit dat je in een andere tijd terecht kon komen trok mij enorm aan - en daar als kind een leidende rol kon spelen: het gaf me een gevoel van zelfstandigheid dat ik nooit meer ben kwijtgeraakt.
Les jeux sont fait van Sartre	Dubbele lagen/onderwerp. helder. schrijfstijl
Leven is als een zijden draad viola bolt	Het is gewoon een van de vele mooie boeken die ik gelezen heb
Leven van een nomade	indrukwekkend verhaal
Lied van de ballingschap van Kinna Davenport	De intermenselijke betrekkingen gedurende de oorlog. Zo prachtig beschreven. Speelt zich af op Hawaï en Japan tijdens de 2e wereldoorlog
Lof der onvolkomenheid. Rita Levi Montalcini	Een joodse vrouw die in en na een onmogelijke tijd (WO II in Italië) het , voor vrouwen, onmogelijke (goed worden in het medisch wetenschappelijk onderzoek) deed
Lord of the rings van J.R.R. Tolkien	Omdat ik helemaal geabsorbeerd wordt door dit boek
Madame Bovary van Gustave Flaubert	Het schetst een beeld van een vrouw die een eentonig leven leidt en daaruit probeert te ontvluchten, ze heeft behoefte aan hartstocht
Managers zijn ezels; Paul Fentener van Vlissingen	Kijk op organisaties en hun successen
Mannen komen van mars en vrouwen van venus	zeer herkenbaar
Misdaad en straf van Dostojewski	de criminalisering van de mens en waartoe zo' n mens instaat is
Misha	Ik had niet gedacht dat de oorlog zo erg was
Moederkruid - Carry Slee	Het boek is zo geschreven dat het niet alleen zielig is maar dat je toch wel meeleeft met de hoofdpersoon. Dat je echt in het boek zit.
Monte Cassino van Sven Hassel	Ik kon mezelf met het hoofdpersonage identificeren,bepaalde humor die mij aanspreekt
Morgen mag ik uit de kast	De invloed van mishandeling op het verloop van een mensen leven
Muiterij op de bounty	De absurditeit van rassenhaat, waar mensen toe in staat zijn
'Muziek achter prikkeldraad' Fania Fénelon	De legende van koning Arthur heeft me al geboeid voor het boek uitkwam. Ik heb een verzameling van 20 boeken. Voor het eerst was dit een beschrijving vanuit het standpunt van de vrouwen die een grote rol speelden in de legende.
nevelen van avalon van Marion Bradley	Bovendien het zoeken naar v
Niemand is onsterfelijk van Simone de Beauvoir	Dat een mens die onsterfelijk is zo eenzaam is. Het verzoent je met het feit dat je allemaal zult overlijden
Niet morgen maar nu	Een andere kijk op manier van dingen aanpakken
Nietzche, voorbij goed en kwaad	Hoe in het leven te staan
Nietzche's tranen van Yalom	Emotie, spanning, herkenning
Nieuwe bureu, de eetclub, terug naar de kust, de boeken van Saskia Noort..	goed geschreven, herkenbaar en recht voor zijn raap
Not without my daughter	onze dochter had verkering met een buitenlands jongen
Nummer Twintig	Dat ik net zo'n chaoot ben als in dat boek, ik herkende me er zelf in, moet ook veranderen
odyssee van Homerus	kennismaking met een historisch verleden, een onbekende cultuur en een ongekend literair genieten
Ongewoon gesprek met god, Neal Walsh - o	het geeft aan dat wij op de aarde zijn om te leren en niet voor een speciaal doel

Ontdekking van de hemel, Mulisch	Schitterend geschreven, zet je tot nadenken over het leven
Ontmoetingen met God (Neal Donald Walsh)	Het is een openbaring
Oostenwind Westenwind, Pearl s. Buck	toen ontdekte ik wat wij hier in het westen allemaal wel niet konden doen. wij hebben behoorlijke vrijheid
Pelzer, 3x titels over mishandeling door zijn moeder	dat iemand kan overleven en nog steeds van zijn moeder probeert te houden ondanks alles wat hem is aangedaan heeft mij zeer aangegrepen
Poisonwood Bible, Barbara Kingsolver	Prachtig verhaal waarin ik me goed kon verplaatsen
Pramoedya Anata Toer- Aarde der mensen	Vrijheidsstrijd Indonesië
Prinses Daisy van Judith Krantz vond ik een heerlijk boek, heb ik zrerse malen gelezen, heerlijk !	Omdat het vertelt van wilskracht, doorzettingsvermogen, dat schoonheid en rijkdom niet automatisch de belangrijkste dingen zijn in het leven, maar wel de liefde die je voor elkaar voelt, en wat je voor de ander over hebt.
Reis door de Nacht van Anne de Vries	Het boek ging over de oorlog, voor welk jongen van een jaar of 10 is dat niet heel spannend, het boek maakte zoveel indruk dat ik het jaren later gekocht heb voor mijn eigen zoons
Reis door de Nacht, Anke de Vries	Zo kreeg ik een beeld van wat er in de tweede wereldoorlog gebeurde met mensen.
Sacajawheja	dit boek bevat zo'n indringend verhaal, dat ik vanaf toen pas echt 'boekverslaafd 'ben geworden.
Saints - Orson Scott Card	Het boek beschrijft een verhaal dat zowel in de tijd als in onderwerp heel ver van me af staat (begin van het mormonisme), maar is zodanig menselijk geschreven dat elementen herkenbaar worden, dat je begrip ontwikkelt voor de hoofdpersonen die heftige keu
Scheepsjongens van de Bontekoe van Joham Fabricius Schindlers list	maakte toen veel indruk in oorlogstijd
Sidharta van Hesse	Alles was zeer levendig geschreven, ik kon me goed inleven met de mensen en op de een of andere manier bracht WOII een stuk dichterbij. (Dit was dus voordat ik de film had gezien)
Spijt van Annie M.G. Smidt	Goede levensfilosofie
Stad aan de maes van A. Koolen	Het gaat over een jongen dat heel erg gepest wordt en uiteindelijk zelfmoord pleegt. Dit heeft me erg geraakt omdat je als je iemand pest helemaal geen idee hebt wat je iemand aan doet. Dit boek heeft mij laten nadenken en laten inzien hoe erg het is voor
Stoppen met roken alan Carr	de interesse
Studieboek psychologie	Ben gestopt met roken
The Horse Whisperer Nicholas Evans	het gaf mij veel meer inzicht in waarom mensen (en ikzelf natuurlijk) dingen doen
The Lord of the Rings	Ik ben zelf veel met paarden bezig en je leert er van dat je geduld moet hebben dat is bij paarden het allerbelangrijkst.
The unbearable lightness of being van Milan Kundera	Dat doorzetting en moed veel kunnen opleveren in een leven
Thuiskomst van Anna Enquist	het gaf een heel duidelijk beeld van Oost-Europa in de communistische tijd. Tevens is de manier van schrijven van Kundera spannend
Thuiskomst van Randy Alern	Sterke persoonlijkheden. literair mooi geschreven
	Het verhaal speelt zich af in China. verschrikkelijk wat voor leven de christenen daar moeten leiden. heeft heel veel indruk op mij gemaakt

Tijdlijn - michael crichton	Verhaal gaat over kwantummechanica, door dit boek ben ik geïnteresseerd geraakt door dit onderwerp.
Tinke vermoord Breda	geïnteresseerd wat voor smeerlappen dit hebben kunnen doen
Titel: Komt een vrouw bij de dokter. Auteur: Kluun	Het verhaal wat Kluun beschrijft heb ik voor enkele jaren geleden meegemaakt.
Tshai van Jack Vance	
Umberto Eco De naam van de roos	Mooi, historisch, literair en spannend
Ver heen van PC Kuiper	een kijk in de wereld van de psychiatrie en een enorme bewondering voor de manier waarop een psychiatrische patiënt zijn leven beschrijft
Virginia Andrews	Dat er soms rare dingen in de wereld kunnen gebeuren, zelfs in je eigen familie
When people are big and God is small door Edward T. Welch	We letten vaak op wat anderen van ons denken. Ons hele denken en doen en laten is gericht op 'wat zou de ander ervan zeggen?'. Het gaat er niet om wat anderen denken of zeggen, maar hoe God over mij denkt!
Wiedersehen in der Allee van Heinrich Böll	Sfeerbeschrijving, andere wereld, wegdromen
Winnetou van Carl May	geleerd wat vriendschap kan betekenen in je leven
Wolven van Helmut Kirst	Kameleon gezellig simpel knus
Yildiz.een van ons	aangrijpend, actueel onderwerp, ontroerend
Zana muhsen Nog eenmaal mijn moeder zien	Het geeft aan hoe raar de wereld eruit ziet en dat er weinig respect wordt getoond vooral als er religie mee te maken heeft. Voor mij betekent het dat ik er nog meer voor waak om voor oordelen te hebben over andere mensen en dat ik tevreden moet zijn met vragen over de schepping.
Zijn de goden kosmonauten, Erik von Daniken	Het zorgt o.a. dat je je persoonlijkheid meer leert waarderen, en ook andere mensen leert respecteren
Zo maakt u vrienden en goede relaties, Dale Carnegie	Ik werk in de jeugdhulpverlening en daarbij kom je soms kinderen tegen die angsten hebben die niet zomaar te herleiden zijn. In dit boek werd dit uitgelegd via reïncarnatie en werd het heel logisch. Dit boek was gebaseerd op waargebeurde casussen. Nu denk
zr Ben de titel kwijt: een boek over reïncarnatie van kinderen	Dat ik mij inleefde
zr geen	Dramaturgisch, herkende er veel in, ging over bepaalde (ethische?) lijn heen
zr Wel meerdere maar bv. de metsiers van hugo claus	Veenhof omschrijft heel duidelijk de tijd van de armoe en dat daar zoveel misbruik van is gemaakt door de kapitalisten
zr. De romans van Veenhof	Door het taalgebruik zo mooi uitdrukking kunnen geven aan verlies.
zr. Er zijn zoveel goede boeken het lezen en herlezen waard. Bv. Schaduwkind van P.F. Thomése	
zr. Titel en schrijver weet ik niet meer , Maar het verhaal ging over de joodse opstand in het ghetto van Warschau. Al meer dan 15 jaar geleden gelezen	Indrukwekkend.

**NEDERLAND: NAMEN VAN PERSONEN,
ONTLEEND AAN BOEKEN**

Wat is de naam van deze persoon?

Adinda
Anakin
Antonia
Aranea
ayala

Ayla
Biko
Dafna Jordana
David en Ester
Emiel
Eva
Frodo
Hamar
Hannah
Hasse
Hendrik
Hermelijn
Hilde
Idelette
Jessica
Jezus
Karlijn
Lars
Maxima
Mirjam
Moeder
Naomi

Perijn
Roald
Roeland
Ronald motz
Rowan
Ruby
Scarlet
Sebastian
SIdharta zelf!
Sifra
Susan
Tjerk

**En uit welk boek komt die naam? Graag de titel
en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.**

Max Havelaar, Multatuli
Starwars
weet ik niet
Weduwe in de wilgen, HAVANK
de stam van de holenbeer, Jean Auell
Jean M Auel / stam van de holebeer - 1. de
aardkinderen
weet niet meer
Exodus Van Leon Uris
Bijbel
serie en boek over emiel een zweedse serie
Bijbel
Lord of the rings. Tolkien
Bijbel
Hannah vlucht. Sanne van Havelte
Hasse Simonsdochter van Thea Beckman
De zwarte plak. Toon Kortooms
Het ei der duisternis, Loisel
weet ik niet
Idelette van Edna Gernstner
jessica fletcher
in het hele nieuwe testament
Jan Jans en de Kinderen
lars, de kleine ijsbeer h.de beer??
het koninkrijk der nederlanden
De Bijbel
Op een bed violen
De Bijbel
Geen idee! Sorry! toevallig heb ik het er laatst over
gehad met een vriendin van mij, haar zoon's naam
komt uit een (volgens mij) avonturenreeks.
Roald Dahl
Roeland Westwoud Diet Kramer
naam onbekend p. grashof
weet ik niet
Virginia andress
Gejaagd door de wind
Belle et Sebastian
SIdharta
Exodus
ehm vergeten?
Tjerk Hiddes de Vries

**NEDERLAND NAMEN VAN
HUISDIEREN UIT BOEKEN**

Wat is de naam van dit huisdier?

!Xabbu
alle katten van
Annika (uit Pippi Langkous)

Aslan
Borre
Dikkie Dik
Dionisius
Feline
Flip de Beer (de goudvis van mijn dochter)
Gandalf, Pepijn, Arwen, Mithrandir, Stapper
Garfield
Guust
Hermientje
Ilias
jar jar
Juliette het kleine Monster
Minoes
Minoes
Mozes
Nop
Oscar
Oscar
Pebbels
Pierewiet
Rakker

Sam
Siepie
Siepie
Siepie
Simba
Sjors en sjimmie
Smurf
Tijgertje
Tijgertje
Veronica

**En uit welk boek komt die naam? Graag de titel
en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.**

Otherland van Tad Williams (personage komt in alle drie de delen voor)
paul leautaud
Astrid Lindgren = Pippi Langkous
De Leeuw, de heks en de Kleerkast en volgende delen van C.S. Lewis
Borre en de nachtzwarze kat /Jenny Wagner
Dikkie Dik, een kinderboekenserie
griekse mythologie
Bambi
Flip de Beer. Auteur onbekend.
in de ban van de ring van tolkien
Garfield
Guust Flater
Harry Potter
Griekse literatuur
?
Auteur is Markies de Sade
Minoes van Annie M.G. Schmidt
annie mg schmit
bijbel
Nop, een hondenleven. Auteur: ?
Sesamstraat
hond oscar
flintstones
johan en pierewiet van peyo
disney
Lord of the Rings - Tolkien (voor de duidelijkheid, er was toen nog geen sprake van de films)
Jip en janneke..annie mg schmidt
Jip en janneke van annie m.g. schmidt
Jip en Janneke, Annie MG Schmidt
?
Sjors en sjimmie
Smurfen
Winnie the Pooh
winnie de pooh
weet niet

VLAANDEREN: BOEKEN DIE INDRUK HEBBEN GEMAAKT

Welk boek is dat dan? Graag de titel en zo
mogelijk de naam van de auteur noteren.

Titel	Auteur
102minuten	Jim Dwyen
7 crisis overwinnen in uw relatie	
A prayer for Owen Meany	John Irving
A prayer for Owen Meany	John Irving
Adriaan Brouwer	Felix Timmermans
Alleen op de wereld	Hector Malot
Alsof we niemand waren	Karel Staes
American Psycho	Brett Easton Ellis
Angels and Demons	Dan Brown
As mentiras que os homens contam	Luis Fernando Verissimo
Autobiografie van God	Franco Feranci
Awaken the giant within	Anthony Robbins
Bella Toscana	Frances Mayes
Blauwe plekken	Anke de Vries
Blauwe plekken	
Blauwe plekken	
Brave new world	Aldous Huxley
Christiane F.	
Christine Lafontaine	Jean Du Parc
Cosmetica van de vijand	Amelie Nothamb
Dagboek van een Geisma	
De 7 spirituele wetten van succes	Deepak Chopra
De Asielzoeker	Arnon Gruinberg
De Bijbel	
De Bijbel	
De Bijbel	
De Bijbel	
De Casteel Saga	Virginia Andrews
De da vinci code	Dan Brown
De da vinci code	Dan Brown
De da vinci code	Dan Brown
De Da Vinci Code	dan Brurown
De Da Vinci Code	Brown
De drakenpootreeks	Weiss Hickmann
De engelenmaker	Stefan Brigs
De geboorte van een zender	Talpa
De held met de duizend gezichten	Joseph Campbell
De intentieit	Milan Kundera
De Meesters van het Verre Oosten	Spalding
De naam van de roos	Umberto
De ondragelijk lichtheid van ons bestaan	Milan Kundera
De ontdekking van de hemel	Mullish
De ontdekking van de hemel	Mulish
De Poort des Doods	Weis & Hielman
De schaduw van de wind	Carbo Ruiz Zafon
De Stad der blinden	Jose Saramanjo
De walging	Jean Paul Sartre

De wereld van Sofie	
De witte van Zichem	
Duet met valse noten	Bart Moeiaard
Een leven lang slank zonder dieet	Sonja Kimpe
Exodus	
Fight club	
Geen wonder dat moeder met de goudvissen praat	Ed Frank
Gejaagd door de wind	M Mitchell
Gelsoten kamer	Denis Lehane
Grenzen van de groei	
Griezelbus	
Hannibal	
Het dolfijnenkind	Patrick Lagrou
Het ei van oon trotter	Marc De Bel
het gouden ei	Tim Krabbé
Het jaar van de kreeft	Hugo Claus
het lelietheater	Lulu Wang
Het portret van Dorian	Oscar Wilde
Het portret van Dorian Gray	Oscar Wilde
Het Tibetaans Jodenbach	
Het uur nul	Dirk Bracke
Hotel op het dak van de wereld	
Ik ben twee jongens	Cor Ria Leemans
Ik dans zo snel als ik kan	
In den beginne was er opvoeding	Alice Miller
Inleiding tot het recht	
Je kunt je leven helen	Louise Hay
je kunt je leven helen	Louisa L.Hay
Kippenvel	
Kiss of the dragon	Jet Li
Koning van Katoren	
Les oiseaux se cachent pour mourir	
Licht op de aura	
Liefde in tijden van cholera	Gabriel Garcia
Lord of the rings	JRR Tolkien
Lord of the rings	JRR Tolkien
Lord of the rings	Tolkien
Mannelijk naakt	Amanda Filiphucchi
Mijn leven	Bill Clinton
Mijn Woestijn	Warris Diri
Mijn Woestijn	
Moordenaars en hun motieven	Jef Vermassen
Moordenaars en hun motieven	Jef Vermassen
Niet morgen maar nu	
Noreo, de dochter van Eva	Marianne Fredriksson
oorsprong van de graalkoningen	
Palestina, de laatste kolonie	Lucas Catherine
Rain	Virgina Andrews
Regressietherapie in de praktijk	
Schuld en boete	Dostojevski
Sidhartha	Hesse
Siddahrta	
sociales psychologie	Nuttin
Songman	

Spijt	Carry Slee
Stoppen met roken	
The bible code	Michael Drosnin
The Natpoleonic Worcs	Gunther Rothenborg
The Stand	Stephen King
the story of buddha	
Tien kleine negertjes	Agathe Christie
Titanic	
Titanic	
Tristan&Iseult	Thomas en Beroul
Vaarwel liefste Holly	Kevin Wels
Veronica decides to die	Paulo Coeho
Vorige Levens	
Waren de gode kosmonauten?	Van Dänicken
Wereld van Sofie	
Wie ben ik?	Roy Martina
Wilde zwanen	
Yolanda	
	Herman Brusselmans
	Harry Potter
	Leon Uris

**VLAANDEREN NAMEN VAN PERSONEN,
ONTLEEND AAN BOEKEN**

Wat is de naam van deze persoon?

Naam

Aaricia
Aaricia
Aaricia
Arwen
Bruna
Charlotte
Einstein
Emma
Esteban
Isolde
Janneke Maaike
Joffrey
Julie
Kuifje
Maïke
Merlijn
Michel
Pepijn
Ryan Fraiwe
Sanne
Tess
Yoshi

En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

Titel

Thorgal
Thorgal
Thongal
Lord of the rings

dick Bruna

Wetenschapper

Petra Virginiaia Mayers
Tristan en Isolde
Jip & Janneke
Angelique
Julie
Kuifje
Bijbel
Merline
San Michele
In de ban vd ring
smoke in the wind
Sanne

AMG Smit

Axel Munthe
JRR Tolkien
Robyn Donald

**VLAANDEREN, NAMEN VAN HUISDIEREN
UIT BOEKEN**

Wat is de naam van dit huisdier?

Naam

Baloe
Dokus
Lassie
Pampam
Rodin
Tobias
Vanja

En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

Titel

Jungle Book
Dokus
Lassie
Bambi

Suske en Wiske
Oom Vanja

Karl May

Tostg

SURINAME: BOEKEN DIE INDRUK HEBBEN GEMAAKT

Welk boek is dat dan? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

25 February beweging - vergeten
 A painted house - J. Crisham
 Aan de rand van bitter water - D.Prince
 Als leven pijn doet - R. Diekstra
 Anton en Anissa - C. Accord
 Bhagvad Gita - A..C. Bhaktivedant Swamiprabhupad
 Bijbel - onbekend
 Black Shadow - vergeten
 Bloemen op zolder
 Bloemen op zolder - V. Andrews
 Ciske de rat - vergeten
 Codjo - vergeten
 Crosses to bear - vergeten
 Da Vinci Code - D. Brown
 Davinci code - D. Brown
 De 10 geheimen van succes en innerlijk rust - Dr. W.Dyer
 De barmhartige samaritaan - vergeten
 De Bijbel - de heilige geest
 De Bijbel - een aantal
 De bijbel - God
 De Bijbel - Johannes
 De Bijbel - verschillende mensen
 De dollanger - Verginia andrews
 De Doorn Vogels - C. Mc Cullough
 De heilige Qoran - Goelan Rasoel Alladin
 De hut van oom Tom - vergeten
 De koningin van Paramaribo - C.Accord
 De kracht van positief denken - N. Peale
 de kunst om met jezelf te leren leven - vergeten
 De kunst om mijn leven te beheersen - vergeten
 De laatste don - Mario Puso
 De macht van een vrouw - B.Taylor-Bradford
 De meesters van het verre oosten - vergeten
 De neger hut van oom Tom - vergeten
 De negerhut van oom Tom - H. Bacher
 De rest van mijn leven - vergeten
 De revolutie - C. Mc Leod
 De Revolutie niet begrepen - C. Mc Leod
 De vlekken uit het verleden - Rappa
 De weg, de waarheid en het leven - vergeten
 De zegeningen van het Moederschap - vergeten
 De zwarte negerin Elisabeth Samson, gevangen van kleur - C. Mc Leod
 Dubbelspel - F. Arion
 Dubbelspel - Frank Martinus
 Dubbelspel - Marquez
 Een biddende vrouw - vergeten
 Een brug van glas - vergeten
 Een man als een orkaan - H. Konsalik
 Een voor een - vergeten

Een ware gescheidenis - L. Tolstoi
 Eenzame erfgename - S. Sheldon
 Elisabeth Somson - C. Mc Leod
 Emancipatie van hindoestaanse vrouwen - R. Sewradj - Debipersad
 Endless Night - A. Christie
 Engel van de nacht - S. Sheldon
 Flowers in the attic - V. Andrews
 Gezondheid is levensgeluk - L. Schut
 Goodmorning holy spirit - B. Skinn
 Het Kille Vuur - S. Sheldon
 Het kruis in de asfalt jungle - D. Wilkerson
 Het kruis in Egypte - A. Christie
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 Hoe duur was de suiker - C. Mc Leod
 How 2 get your pilot license - J.Christie
 Idil een meisje - vergeten
 In het maanlicht - A. Gerrard
 Indentiteitskaart - vergeten
 Jane Eyre - E. Brinte
 Je kunt je leven helen - Hailey
 Je kunt je leven helen - L. I. Hay
 Karakter - vergeten
 Laatste kans - vergeten
 Leiderschap - Guilliamo
 Lijnen van liefde - vergeten
 Love Story - vergeten
 Marienburg - C. Mc Leod
 Mijn straat heeft geen naam - S. Young
 Nooit meer slapen - vergeten
 Ongeloofelijke antwoorden op gebeden - R. Morneau
 Oorlogsdader- J. Terlouw
 Pietje Bell - vergeten
 Pjotr - J. Terlouw
 Portret van de slavenmeester - S. Duplessis
 Stapelverliefd - vergeten
 Stille plantages - A. Helman
 Ter dood veroordeeld - J. de Bye
 The hound of the baskerfields - vergeten
 The Indigeneous World - T. Berry
 Things fall apart - C.Achebe
 Toren van Milton - vergeten
 Tranen over Johannesburg - A. Peton
 Tweemaal marienburg - C. Mc Leod
 Vaarwel Merodia - C. Mc Leod
 Vaarwel Merodia - C. Mc Leod

Vaarwel Merodia - C. Mc Leod
Vaarwel Merodia - C. Mc Leod
Vaarwel merodia - C. Mc Leod
vergeten
vergeten) Psychologisch boek - (vergeten)
Vlinder voor Marian - V. Lee
Wierook en tranen - vergeten
Zegen en Vloek - vergeten
Zo maakt u vrienden en goede relaties - vergeten

**SURINAME NAMEN VAN PERSONEN,
ONTLEEND AAN BOEKEN**

Wat is de naam van deze persoon?

Amber
Boris
Elisabeth
Gervais
Hera
Judith
Judith
Julliet
Kees
Marjon
Mirjam
Naomi
Pietje
Ram
Rambo
Sherlock
Tarzan
Vanessa

**En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en zo
mogelijk de naam van de auteur noteren.**

vergeten
Donald Duck, Konsalik
De vrije slavin Eliasabth Samson - C. McLeod
vergeten
Boek over Goden
De bijbel
uit een boek intiem
Romeo en Juliet - Shakespeare
Kameleon
Naam van een tijdschrift
De bijbel
Bijbel
Pietje Puk

Rambo
The adventures of Sherlock Holmes
Tarzan van de apen
Huis zonder hart - M. Summerton

**SURINAME NAMEN VAN HUISDIEREN UIT
BOEKEN**

Wat is de naam van dit huisdier?

**En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en
zo mogelijk de naam van de auteur noteren.**

Boris
Hector
Jessicas
Pim Fortuin
Snoopy
Winnie

Donald Duck
Ik hoor, ik kijk, ik lees
vergeten
vergeten
Adventures of snoopy - (vergeten)
Winnie the Pooh - vergeten

Amber
Snoopy

vergeten
vergeten

Hera

Boek over Goden

VRAGENLIJST ONDERWERP: LEZEN IN DE VRIJE TIJD PROJECT 16.0211

Dit onderzoek gaat over lezen in de vrije tijd. De meeste vragen gaan over het lezen van boeken, maar ook het lezen van dagbladen, tijdschriften en teksten op het internet komt kort aan de orde. Het gaat dus om lezen in de vrije tijd: lezen uitsluitend ten behoeve van werk of studie valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek!

1. Allereerst een aantal algemene vragen over lezen in de vrije tijd. Kunt u in onderstaand schema aangeven, hoe vaak u zo gemiddeld boeken, tijdschriften en kranten leest?

	boeken	kranten	tijdschriften
■ (bijna) dagelijks	1	1	1
■ wekelijks	2	2	2
■ eens in de 2 tot 3 weken	3	3	3
■ maandelijks	4	4	4
■ eens in de 2 tot 3 maanden	5	5	5
■ eens in de 4 tot 6 maanden	6	6	6
■ minder regelmatig (maar leest wel)	7	7	7
■ nooit	8	8	8

2. Activiteiten die mensen in hun vrije tijd ondernemen, kunnen in meer of mindere mate NUTTIG zijn. Hieronder ziet u een aantal van dat soort activiteiten staan. Kunt u per activiteit aangeven, in hoeverre u die voor uzelf IN HET ALGEMEEN als nuttig ervaart? Naarmate u een antwoord meer naar *links* kiest, beschouwt u de activiteit als nuttiger. En omgekeerd, naarmate u een antwoord meer naar *rechts* kiest, beschouwt u de activiteit als minder nuttig. Per activiteit graag één antwoord kiezen!
NB: Activiteiten roteren in per respondent wisselende volgorde!

	zeer nuttig			helemaal niet nuttig
■ internetten	1	2	3	4 5
■ een boek lezen	1	2	3	4 5
■ muziek beluisteren (CD, radio etc)	1	2	3	4 5
■ televisie kijken	1	2	3	4 5
■ radio luisteren	1	2	3	4 5
■ een krant lezen	1	2	3	4 5
■ een tijdschrift lezen	1	2	3	4 5

3. **Activiteiten die mensen in hun vrije tijd ondernemen, kunnen in meer of mindere mate PRETTIG zijn. Hieronder ziet u een aantal van dat soort activiteiten staan. Kunt u per activiteit aangeven, in hoeverre u die voor uzelf IN HET ALGEMEEN als prettig ervaart? Naarmate u een antwoord meer naar *links* kiest, beschouwt u de activiteit als prettiger. En omgekeerd, naarmate u een antwoord meer naar *rechts* kiest, beschouwt u de activiteit als minder prettig. Per activiteit graag één code kiezen!**
NB: Activiteiten roteren in per respondent wisselende volgorde!

	zeer prettig			helemaal niet prettig	
■ internetten	1	2	3	4	5
■ een boek lezen	1	2	3	4	5
■ muziek beluisteren (CD, radio, etc)	1	2	3	4	5
■ televisie kijken	1	2	3	4	5
■ radio luisteren	1	2	3	4	5
■ een krant lezen	1	2	3	4	5
■ een tijdschrift lezen	1	2	3	4	5

4. **Tot een jaar of tien geleden las de gemiddelde burger een tekst bijna uitsluitend van papier. Tegenwoordig lezen mensen teksten ook steeds meer vanaf een beeldscherm. Hieronder ziet u een aantal soorten langere teksten (= teksten van meer dan 1 bladzijde) staan, die men via internet of via een CD ROM op een beeldscherm kan lezen. Kunt u aangeven, hoe vaak u elk van deze langere soorten tekst wel eens op een beeldscherm leest? Per regel graag één antwoord kiezen.**
NB: Tekstsoorten roteren in per respondent wisselende volgorde.

	nooit	dage-	3-5x per lijks	1-2x per week	minder week	vaak
■ een artikel	1	2	3	4	5	
■ een weblog	1	2	3	4	5	
■ een verhaal	1	2	3	4	5	
■ een gedicht	1	2	3	4	5	
■ informatie over een onderwerp dat me interesseert	1	2	3	4	5	
■ een nieuwsbericht	1	2	3	4	5	

5. **De volgende vragen gaan specifiek over het lezen van boeken in de vrije tijd. Hoeveel boeken leest u zo gemiddeld per jaar?**

■ ..... boeken per jaar

6. **Wanneer, op welk moment leest u de meeste boeken? U kunt één antwoord, maar ook meer antwoorden kiezen.**

■ in de ochtend	1
■ in de middag	2
■ 's avonds	3
■ voor het slapen gaan	4
■ in het weekeinde	5
■ op vakantie/vrije dagen	6
■ anders, nl.	7
■ (--weet niet/geen opgave--)	8

7. En waar leest u de meeste boeken? U kunt ditmaal maximaal TWEE antwoorden kiezen.

☐ thuis, op de bank/stoel	1
☐ thuis /in de tuin e.d.	2
☐ thuis, in bed	3
☐ op het werk (pauze of wachten)	4
☐ op school/opleiding (pauze of wachten)	5
☐ in de trein/metro	6
☐ in de bus	7
☐ op vakantie/op reis	8
☐ anders, nl.	9

8. Liggt er op dit moment een boek op uw nachtkastje, of anderszins naast of bij uw bed?

☐ ja	1
☐ nee	2

9. Mensen kunnen verschillende redenen hebben om in hun vrije tijd boeken te lezen. Als u aan uw eigen leesgedrag denkt, waarom leest u dan met name boeken? U kunt MAXIMAAL DRIE ANTWOORDEN uit onderstaand rijtje kiezen.

☐ algemene interesse	1
☐ uit specifieke interesse in een bepaald onderwerp	2
☐ uit literaire interesse	3
☐ voor plezier en ontspanning	4
☐ voor de afleiding	5
☐ om even te ontsnappen	6
☐ om een ander leven/een andere situatie te beleven	7
☐ om mezelf te ontdekken, ontplooien, aan mezelf te werken	8
☐ vanwege spanning, sensatie, opwinding	9
☐ voor mijn studie (maar toch in mijn vrije tijd)	10
☐ voor mijn beroep of vak (maar toch in mijn vrije tijd)	11
☐ voor/vanwege/vanuit mijn geloof	12
☐ anders, nl. (ANTWOORD NOTEREN)	
.....	13
☐ (--weet niet/geen opgave--)	14

10. Hieronder ziet u een aantal uitspraken staan die andere mensen gedaan hebben over het lezen van boeken. Kunt u per uitspraak aangeven in hoeverre u het daar mee eens of oneens bent? Per uitspraak graag één antwoord kiezen.

NB.: Uitspraken roteren in per respondent wisselende volgorde.

	helemaal mee eens	mee eens	mee eens noch oneens	helemaal mee oneens	helemaal mee oneens
■ van lezen krijg ik nooit genoeg	1	2	3	4	5
■ als ik een boek lees, is dat vaak omdat het 'moet'	1	2	3	4	5
■ ik lees graag boeken waarin ik mezelf kan herkennen	1	2	3	4	5
■ ik lees vaak boeken die een goede kritiek hebben gehad	1	2	3	4	5
■ voor het slapen gaan lees ik vaak (even) een boek	1	2	3	4	5
■ ik zou computeren meer missen dan het lezen van boeken	1	2	3	4	5
■ ik zou veel meer boeken willen lezen dan ik nu doe	1	2	3	4	5
■ ik krijg graag boeken cadeau	1	2	3	4	5
■ ik lees vaak een boek omdat ik weet dat een ander of anderen het ook lezen of gelezen hebben	1	2	3	4	5
■ ik zou boeken in mijn leven niet willen missen	1	2	3	4	5
■ ik huil eerder bij een boek dan bij een film	1	2	3	4	5
■ ik lees alleen als ik niks anders te doen heb	1	2	3	4	5
■ ik vind het fijn als mijn partner veel leest	1	2	3	4	5
■ als ik in een boek ben begonnen, lees ik het ook uit	1	2	3	4	5
■ ik praat graag over een boek dat ik heb gelezen	1	2	3	4	5

11. Kunt u de titel van een boek noemen dat echt invloed op uw leven heeft gehad, of dat heel veel indruk op u heeft gemaakt?

- ja 1
- nee 2 (= > vraag 15)

12. ZO JA: Welke boek is dat dan? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

.....

.....

13. Hoe oud was u, toen u dat boek voor het eerst las? S.V.P noteren:

- ik was toen ongeveer ..... jaar

14. En kunt u kort uitleggen wat dat boek voor u betekende, dus waarom het boek zo'n invloed op u had?

.....

.....

.....

15. Kent u in uw naaste omgeving een persoon of een huisdier dat naar een personage uit een boek genoemd is?

- JA, een persoon 1
- JA, een huisdier 2
- nee, geen van beide 3 (= > vraag 20)

16. **INDIEN PERSOON:**
Wat is de naam van deze persoon?

(naam):

.....

17. En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

(titel / naam auteur):

.....

18. **INDIEN HUISDIER:**
Wat is de naam van dit huisdier?

(naam):

.....

19. En uit welk boek komt die naam? Graag de titel en zo mogelijk de naam van de auteur noteren.

(titel / naam auteur):

.....

20. Hieronder ziet u een aantal uitspraken die andere mensen over lezen van boeken gedaan hebben. Kunt u aangeven in hoeverre u het daar mee eens of oneens bent? Per uitspraak graag één antwoord kiezen. NB: Uitspraken roteren in per respondent wisselende volgorde.

	helemaal		mee eens		helemaal	
	mee eens	mee eens	noch oneens	mee oneens	mee oneens	
■ van boeken lezen word je slimmer	1	2	3	4	5	
■ ik vond het leuk om als kind voorgelezen te worden	1	2	3	4	5	
■ ik vind het leuk om voorgelezen te worden	1	2	3	4	5	
■ het lezen van boeken houdt je betrokken bij de maatschappij	1	2	3	4	5	
■ van boeken lezen word je een beter mens	1	2	3	4	5	
■ boeken lezen maakt je meer taalvaardig	1	2	3	4	5	
■ boekenlezers hebben meer fantasie dan niet-lezers	1	2	3	4	5	
■ boeken lezen maakt je kritischer	1	2	3	4	5	
■ van boeken lezen word je wereldvreemd	1	2	3	4	5	
■ tijdens het lezen van een boek zonder je je af van sociale activiteiten	1	2	3	4	5	

21. Is het u ooit wel eens afgeraden, of heeft u ooit wel eens een verbod gekregen, bijvoorbeeld van ouders of onderwijzers/leraren, om een bepaald boek te lezen?

☐ ja, ooit afgeraden	1
☐ ja, ooit verbod gekregen	2
☐ nee, geen van beide	3 (= > vraag 24)
☐ weet niet meer/kan niet zeggen	4 (= > vraag 24)

22. INDIEN WEL EENS AFGERADEN OF VERBODEN:

Wat was daar toen de reden voor, of wat waren de redenen? U kunt één antwoord, maar ook meer antwoorden kiezen.

☐ ze zeiden dat ik daar nog te jong voor was	1
☐ omdat er erotiek/seks in voorkwam	2
☐ ze zeiden dat het slecht was voor mijn ogen	3
☐ ze vonden dat ik meer (buiten) moest spelen/bewegen	4
☐ ze vonden het ongezellig als ik (zo veel) las	5
☐ omdat ze vonden dat het een slecht boek was	6
☐ omdat ik me teveel afzonderde	7
☐ anders, nl.	8
☐ weet niet meer	9

23. Hebt u de ‘verboden’ of ‘afgeraden’ tekst of boek uiteindelijk toch nog gelezen?

☐ ja, meteen, ondanks het advies of verbod	1
☐ ja, maar pas later	2
☐ nee, nooit meer gelezen	3
☐ weet niet meer/kan niet zeggen	4

25. Wat zou u een reden vinden om een bepaald boek te verbieden? U kunt één, maar ook meer antwoorden kiezen.

☐ daar is nooit een reden voor	1
☐ wanneer het aanstootgevend is	2
☐ wanneer het in strijd is met de grondbeginselen van de democratie	3
☐ wanneer het een bepaalde bevolkingsgroep zwart/belachelijk maakt	4
☐ wanneer het een bepaalde godsdienst zwart/belachelijk maakt	5
☐ wanneer het aanzet tot geweld of wreedheid	6
☐ anders, nl.	7
☐ weet ik niet/kan ik niet zeggen	8

26. Tegenwoordig zijn steeds meer boeken digitaal, via internet of cd-rom, te lezen. Men spreekt wel van e-boeken. Kende u dat begrip, het “e-boek”?

☐ ja	1
☐ nee	2

27. E-boeken zijn boeken die je digitaal leest via het internet of een CD-ROM. Tegenwoordig bestaan er e-bookreaders of e-boeklezers, dat is een soort zakcomputer ter grootte van een sigarendoos. Ze zien er ook min of meer als een boek uit. Je kunt er honderden e-boeken op downloaden en je kunt het overal mee naartoe nemen. Stel dat het wat de prijs betreft niet uitmaakt, en u kunt er alle boeken op krijgen, zou u dan... (graag één antwoord kiezen):

☐ in het vervolg alleen nog met de e-boeklezer lezen	1
☐ ook papieren boeken blijven lezen	2
☐ alleen papieren boeken blijven lezen	3
☐ weet ik niet	4

28. In hoeverre denkt u dat het prettig is om zo'n "e-boek" met zo'n e-bookreader te lezen, in vergelijking met een gewoon boek?

☐ prettiger dan een gewoon boek	1
☐ even prettig	2
☐ minder prettig dan een gewoon boek	3
☐ weet niet/geen idee	4

29. Tegenwoordig bestaan er luisterboeken, dat zijn CD's waarop een boek wordt (voor)gelezen door de schrijver of door een acteur. Hebt u het afgelopen jaar naar een luisterboek geluisterd?

☐ ja	1
☐ nee	2 (= > vraag 32)

30. INDIEN GELUISTERD:

Waar heeft u toen naar dat luisterboek geluisterd? U kunt één, maar ook meer antwoorden kiezen.

☐ in de auto	1
☐ op vakantie	2
☐ thuis	3
☐ op school/studie	4
☐ op werk	5
☐ in de bibliotheek	6
☐ elders, nl.	7

31. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende uitspraak:
"Ik heb liever een luisterboek dan een gewoon boek"

☐ helemaal mee eens	1
☐ mee eens	2
☐ eens noch oneens	3
☐ niet mee eens	4
☐ helemaal niet mee eens	5
☐ (weet niet)	6

32. Hieronder ziet u per regel telkens twee tegengestelde aspecten staan, die in meer of mindere mate bij LEZEN en dus LEZERS van boeken kunnen passen. Vraag is, hoe u lezen en ‘de lezer’ in relatie tot deze aspecten beoordeelt. Naarmate u een code meer naar links kiest, beschouwt u het aspect aan de linkerkant als meer passend bij boeken lezen. En omgekeerd, naarmate u een hokje meer naar rechts aanklikt, beschouwt u het aspect aan de rechterkant als meer passend bij lezen. Per regel graag één hokje aanklikken!

NB: Aspecten roteren in per respondent wisselende volgorde!

■ a. sexy	1	2	3	4	5	suf
■ b. nutteloos	1	2	3	4	5	nuttig
■ c. voor hoog opgeleide mensen	1	2	3	4	5	voor iedereen
■ d. voor oudere mensen	1	2	3	4	5	voor jongere mensen
■ e. saai	1	2	3	4	5	inspirerend
■ f. hip	1	2	3	4	5	ouderwets
■ g. voor vrouwen	1	2	3	4	5	voor mannen
■ h. een dure hobby	1	2	3	4	5	een goedkope hobby
■ i. voor hen die tijd over hebben	1	2	3	4	5	voor hen die tijd te kort komen
■ j. voor luie mensen	1	2	3	4	5	voor actieve mensen
■ k. voor studieboeken	1	2	3	4	5	voor iedereen
■ i. voor intellectuelen	1	2	3	4	5	voor iedereen
■ j. voor linkse mensen	1	2	3	4	5	voor rechtse mensen
■ k. voor Bourgondische mensen	1	2	3	4	5	voor sobere mensen

33. Hieronder ziet u een aantal soorten boeken staan. Kunt u aangeven wat voor boeken u zelf het liefst leest? U kunt maximaal DRIE soorten boeken kiezen.

■ thriller	1
■ science fiction	2
■ erotisch boek	3
■ reisverhalen	4
■ reisgids	5
■ kookboek	6
■ tuinboek	7
■ hobbyboek	8
■ kinderboek	9
■ jeugdboek	10
■ stripverhaal	11
■ encyclopedie	12
■ roman	13
■ detective	14
■ biografie / de beschrijving van iemands leven	15
■ geschiedenisboek	16
■ religieuze boeken	17
■ zelfhulpboek	18
■ gedichtenbundel	19
■ nog anders, nl.	20
■ geen voorkeur/weet niet	21